

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Atasının qətlini
sifariş
verən oğul
tutuldu
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 28-29 may 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 92 (8465) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bu gün Müstəqillik Günüdür - 106 il öncə qalxan bayraq...

İlk dəfədir bu günü ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz tam təmin olunduğu realıqda qeyd edirik

yazısı səh.4-də

2024 sülh ili olacaqmı... - mübahisə müharibədən yaxşıdır

yazısı səh.8-də

Qarabağda biznes fəaliyyəti üçün güzəştlər açıqlandı

yazısı səh.7-də

İranın prezidenti azərbaycanlı ola bilər - yarış başladı, maraqlı adlar...

yazısı səh.9-də

Büdcəyə dəyişikliklər müzakirəyə təqdim edildi - detallar

yazısı səh.6-də

Ukrayna müharibəsi uzanacaq - səbəblər...

yazısı səh.12-də

Nikah müqaviləsi icbari olsa... - təklifə rəylər

yazısı səh.14-də

"Gürcüstan belaruslaşacaq, Kreml Tiflisə vəd verib..." - sensasion iddiaya reaksiyalar

yazısı səh.13-də

Türkiyə lirəsi "qara zolaq"dan çıxdımı? - təhlil

yazısı səh.10-də

İyunun 3-də 4 planeti adi gözlə görmək mümkün olacaq

yazısı səh.11-də

Futbol millimizin baş məşqçisi kim olacaq - gözlənti

yazısı səh.15-də

İRƏVANDA ANTİSÜLH DALĞASI - PAŞINYANIN HƏYATI TƏHLÜKƏDƏ

Sülhə qarşı olan qüvvələr bu dəfə kilə və dindarlardan sui-istifadəyə çalışır; keşş Baqratın Ermənistanda indiki hakimiyyəti devirmək şansları yoxdur, amma...

yazısı səh.3-də

Erkən seçkilərlə bağlı mühüm gəlişmə - siyahı dəqiqləşdi

Deputat: "Parlament seçkiləri ilə bağlı qərarı aidiyyəti dövlət qurumları verəcək"

yazısı səh.3-də

Vüqar Bayramov:
"Müəllimlərin maaşının yeni mexanizm əsasında artırılması təklif olunub"

yazısı səh.2-də

"Batka"nın Bakıda Qafqaz söhbəti - "kartlar" açılır...

yazısı səh.5-də

Eldəniz Əmirov:
"Bu konvensiyaya qoşulmaq ölkənin vergi reytinginin yüksəldilməsinə xidmət edir"

yazısı səh.4-də

Prezident və birinci xanım “Crescent Bay”ın təqdimatında iştirak ediblər

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva mayın 27-də Bakıda “Crescent Bay” layihəsinin təqdimatı və “Crescent Mall” ticarət mərkəzinin açılışında iştirak ediblər.

APA xəbər verir ki, “Pasha Property Management” şirkətinin baş icraçı direktoru Elçin Qədimov Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya “Crescent Bay” layihəsi barədə məlumat verib.

Sonra dövlət başçısı və birinci xanım “Crescent Mall” ticarət mərkəzinin açılışında iştirak ediblər. “Pasha Malls Group” şirkətinin baş icraçı direktoru Yaman Şahin ticarət mərkəzində yaradılan şərait barədə məlumat verib.

“Avropa İttifaqı müharibəyə hazırlaşmalıdır”

Rusiyanın Ukraynaya davam edən işğalı və Rusiya prezidenti Vladimir Putinin təkrar təhdidləri fonunda Avropa İttifaqı mümkün müharibəyə hazırlaşmalı və birgə silahlar üçün tədbirlər görməlidir.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Lyayen Almaniyanın “Deutschlandfunk” radiosuna deyib.

Əvvəllər Almaniya Müdafiə Nazirliyinə rəhbərlik etmiş Von der Lyayen Ukraynaya ardıcıl dəstəyin və eyni zamanda özünün müdafiə qabiliyyətinin gücləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb:

“Əgər biz qitəmizdə sülhü qorumaq istəyiriksə, o zaman müdafiəyə sərmayə qoymalıyıq”.

□ Musavat.com

İsrail-Misir sərhədində atışma olub, 2 hərbiçi ölüb

İsrail Müdafiə Qüvvələri (IDF) və Misir hərbiçiləri arasında atışma olub.

APA xəbər verir ki, bu barədə “Al-Hadath” xəbər agentliyi məlumat yayıb.

Rəfah keçid məntəqəsi yaxınlığında Misir və İsrail hərbiçiləri arasında atışmada 2 Misir hərbiçisi ölüb.

APA xəbər verir ki, bu barədə ərəb dilli mətbuat məlumat yayıb. İsrail mətbuatı isə bir Misir hərbiçisinin ölmü barədə məlumat yayıb.

İsrail Müdafiə Nazirliyi, Qəzza-Misir sərhədində baş verən atışma hadisəsindən sonra rəsmilərin Misir ilə əlaqə saxladığını bildirib.

“Bir neçə saat əvvəl Misir sərhədində atışma olub, insident araşdırılır, Misir tərəfi ilə dialoq aparılır”, - IDF bildirib.

Palata: “Yenidən baxılan büdcə layihəsi üzrə bəzi risklər var”

Hesablama Palatası tərəfindən aparılan təhlillər yenidən baxılan büdcə layihəsi üzrə bəzi risklərin olduğunu deməyə imkan verir. Belə ki, 2023-cü ilin dövlət büdcəsinin icrası prosesində gəlir kimi tanınaraq vahid xəzinə hesabının müstəqil kredit sərəncamçıları üzrə qalıqlarına aid edilən məbləğlərin bir hissəsinin gəlirdə nəzərə alınması icra prosesində eyni daxilolmaların 2-ci dəfə gəlir kimi tanınmasına səbəb ola bilər.

APA xəbər verir ki, bu barədə “Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” qanun layihəsinə Hesablama Palatasının rəyində bildirilib.

Məlumatla görə, 2024-cü ilin makrobüdcə parametrləri üzrə proqnozların dəyişdirilməsi fonunda yenidən baxılan dövlət büdcəsinin layihəsi ilə birlikdə təqdim edilən sənədlərdə yenilənən dövlət büdcəsinin hansı fiskal risklərin təsirinə məruz qala biləcəyi göstərilməyib.

Məlumatla görə, Palata tərəfindən qeyd edilən risklərin bəzilərində (məsələn, eyni gəlirlərin təkrarən tanınaraq 2-li uçota səbəb olması, başa çatdırılmamış tikililərin dəyərində azalma meylinin olmaması) baxılan dövr ərzində rast gəlinmişdir. Belə ki, 2024-cü ilin yenidən baxılan layihəsində büdcədənəkar gəlirlər üzrə proqnozun dəyişdirilmədən saxlanılması cari ildə vahid xəzinə hesabının sərbəst qalığından ayrılma

caq vəsaitin ikili uçota yol verilməklə yenidən büdcədənəkar gəlirlərdə tanınması riskinin aktual olduğunu deməyə imkan verir (qeyd edək ki, 2023-cü ilin dövlət büdcəsinin icrası zamanı bu hal aradan qaldırılmışdır). Eyni zamanda təqdim edilmiş sənədlərdə bir sıra infrastruktur təyinatlı layihələrin maliyyə təminatı ilə bağlı əsaslı xərclərə tələbatın yaranması 2024-cü ilin dövlət büdcəsinə yenidən baxılmanı şərtləndirən əsas amillərdən biri kimi qeyd edilmişdir ki, bu da Hesablama Palatasının 2024-cü ilin dövlət büdcəsi layihəsinə rəyində şərh etdiyi əsaslı xərclərin az nəzərdə tutulması ilə bağlı fiskal riskə icra prosesində rast gəlinməsinə göstərir.

Azərbaycanda unla bağlı yeni qərar

Buğda ununa dair sanitariya norma və qaydaları təsdiqlənib.

Musavat.com xəbər verir ki, bununla bağlı Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Kollegiyası qərar qəbul edib.

Buğda ununun cavab verməli olduğu tələblərə əsasən, bu unda kənar qoxu və dad olmamalı, tərkibində kənar maddə olmamalı, özünəməxsus rəngə və görünüşə malik olmamalı, kimyəvi xüsusiyyətləri qaydaların müvafiq əlavəsində göstərilən tələblərə uyğun olmalı, tam buğda unu istisna olmaqla, buğda ununun ən az 98%-i 212 mikronluq ələkdən keçməlidir.

Bundan başqa, texnoloji məqsədlərə nail olmaq

üçün buğda ununa buğda, çovdar və ya arpadan hazırlanmış, ferment aktivliyi yüksək olan cücərmiş taxıl dənisi unu və ya cücərmiş taxıl dənindən hazırlanmış digər məhsullar, təbii buğda qlütəni, soya unu, paxlalılardan hazırlanmış un və fermentlər (“Aspergil-

lus oryzae” mikroorqanizmindən əldə olunan göbələk amilazası və proteolitik fermentlər) əlavə edilə bilər.

Buğda ununun istehsalı və dövriyyəsi “Qida məhsulları üzrə gigiyena tələblərinə dair qaydalar”a uyğun həyata keçirilməlidir.

Vüqar Bayramov: “Müəllimlərin maasının yeni mexanizm əsasında artırılması təklif olunub”

“Azərbaycanda sertifikatlaşdırma keçən müəllimlərin əməkhaqlarının yeni mexanizm əsasında diferensial olaraq artırılması təklif olunub”.

Musavat.com xəbər verir ki, bu sözləri BAKU.WS-ə açıqlamasında millət vəkili Vüqar Bayramov bildirib.

Deputat qeyd edib ki, bununla bağlı ötən il Elm və Təhsil Nazirliyinə müraciət də ünvanlayıb: “Milli Məclisdə müzakirələr zamanı da bu məsələ qaldırılıb. Məqsəd 80 faizdən yüksək bal yığmış müəllimlərin maaşlarında 35 faiz artıma nail olmaqdır. Çünki mövcud qaydalara əsasən, 51 bal yığmış müəllimin əməkhaqqı 35 faiz, 50 bal yığmış müəllimin isə 10 faiz artır.

Beynəlxalq qiymətləndirmə sistemində əsasən, 80 faizdən çox bal toplamış müəllimlərdə vahid qiymətləndirmə balları tətbiq olunur. 80 faiz 48 bal olduğuna görə, biz 51 balı deyil, məhz 48 balı əsas kimi götürülməsini təklif etmişik. 48 balan az bal yığmış müəllimlər üçün isə diferensial artımlar təklif edilib”.

Azərbaycan Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) seçici siyahısının dəqiqləşdirilməsi prosesini yekunlaşdırıb. 2024-cü ilin daimi seçici siyahısının tərtib edilməsi və dəqiqləşdirilməsi başa çatıb.

APA-nın xəbərinə görə, mayın 27-də MSK üzvləri media təmsilçilərinin də iştirakı ilə qurumun inzibati binasında vahid seçici siyahısının yenidən tərtib edilmiş variantına baxış keçirib və siyahıların saxlanma şəraiti ilə tanış olublar.

Seçki Məcəlləsinin tələblərinə əsasən, hər il yanvar ayının əvvəllərindən etibarən ölkə üzrə vahid seçici siyahısının tərtib edilərək dəqiqləşdirilməsinə başlanılır. Seçici siyahıları qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada ilk növbədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyə qurumu başçılarından, hərbi hissə komandirlərinin aktiv seçki hüququna malik olan seçicilər barədə təqdim etdikləri məlumatlar əsasında məntəqə və dairə seçki komissiyaları tərəfindən tərtib olunur

və MSK-ya təqdim edilir.

Bu istiqamətdə lazımi addımlar atıldıqdan və zəruri işlər görüldükdən sonra seçici siyahıları aidiyyəti üzrə aşağı seçki komissiyaları tərəfindən təsdiqlənir və dövlət avtomatlaşdırılmış informasiya sistemindən də istifadə olunmaqla ictimailəşdirilir. Sözügedən prosesə bütövlükdə may ayının 30-dək yekun vurulur.

Cari il seçici siyahısının dəqiqləşdirilməsinə başlanılması 2024-cü il fevralın 7-də keçirilən növbədənəkar Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkisi ərəfəsinə təsadüf etdiyindən, MSK vətəndaşların seçki hüquqlarının daha səmərəli təmin olunmasında mühüm əhəmiyyət daşıyan seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsini əsas prioritetlərdən biri kimi

Erkən seçkilərlə bağlı mühüm gəlişmə - siyahı dəqiqləşdi

Deputat: "Parlament seçkiləri ilə bağlı qərarı aidiyyəti dövlət qurumları verəcək"

diqqətdə saxlayaraq prosesləri daha da intensivləşdirib və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun qaydada ardıcıl, sistemli tədbirlər həyata keçirib.

Dəqiqləşdirmə prosesində seçicilərin fəallığı, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının və media qurumlarının imkanlarından geniş istifadə olunması da görülən işlərin səmərəliliyinin yüksəldilməsində və siyahıların daha təkmil hazırlanmasında əhəmiyyətli rol oynadı. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, aşağı seçki komissiyalarının otuz səkkiz mindən artıq üzvünün cəlb olunduğu dəqiqləşdirmə prosesi Daxili İşlər Nazirliyi və Ədliyyə Nazirliyinin müvafiq orqanları, yerli icra strukturları və bələdiyyə qurumları ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində reallaşdırılıb.

Bu o deməkdir ki, tezliklə erkən parlament seçkiləri qərarı verilə bilər?

Qeyd edək ki, Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov mayın əvvəlində demişdi ki, qanunvericiliyə əsasən, bu ilin noyabrında parlament seçkiləri olmalıdır. MSK sədri qeyd edib ki, ancaq seçkilərin müddəti önə də çəkilə bilər: "Parlament seçkilərini nəzərə alaraq, seçki komissiyalarının üzvlərinin maarifləndirilməsi ilə bağlı müəyyən işlərə artıq başlanılmışdır".

"Azərbaycanda keçiriləcək mötəbər tədbir olan COP29-la parlament seçkilərinin vaxtı eyni zaman kəsiyinə təsadüf etdiyi üçün seçkilərin önə çəkilməsi barədə qərar verilə bilər", - M.Pənahov əlavə edib.

Nəzərə çatdıraq ki, bu ilin noyabrında Azərbaycan COP29-a ev sahibliyi edəcək. Konfrans Bakı Olimpiya Stadionunda baş tutacaq.

Milli Məclisin deputatı Ceyhun Məmmədov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, davamlı olaraq seçki siyahıları yenilənir: "Dəqiqləşdirmələr mütəmadi olaraq aparılır. Bu siyahıların üzərində davamlı olaraq MSK işləyir. Yalnız bu gün üçün yox, əvvəlki dövrlərdə də dövlət qurumları davamlı olaraq icra edirlər. Qarşıda həm bələdiyyə seçkilərinin, həm də parlament seçkilərinin keçirilməsi planlaşdırılır. Mövcud qanunvericiliyə, konstitusiyaya əsasən payızda parlament, bir neçə aydan sonra bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Erkən seçki ilə bağlı məsələyə gəlincə isə bununla bağlı qərarı aidiyyəti dövlət qurumları verəcəklər. Bu barədə hələ ki heç bir rəsmi məlumat yoxdur. Əgər dəqiq məlumat olarsa, ictimaiyyət də bundan xəbərdar olacaq. Ona görə indidən seçkilərlə bağlı nə isə söyləmək düzgün olmaz".

MSK-nın Media və kommunikasiya şöbəsinin müdiri Şahin Əsədli mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsi Seçki Məcəlləsinin tələblərinə əsasən hər il yanvar ayının əvvəllərindən başlayaraq may ayının sonunadək həyata keçirilən bir prosesdir: "Bu, seçki ili olub-olmamasından asılı olaraq, hər il gerçəkləşdirilir".

Qafqaz MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

İrəvanda antisülh dalğası - Paşinyanın həyatı təhlükədə

Sülhə qarşı olan qüvvələr bu dəfə kilə və dindarlardan sui-istifadəyə çalışır; keşiş Baqratın Ermənistanda indiki hakimiyyəti devirmək şansları yoxdur, amma...

Keşiş Baqrat Qalstanyanın günlərdir ki, İrəvanda təşkil etdiyi aksiyalar səngimir. Mayın 27-də də kütləvi aksiya təşkil olunub. Hər keçən gün etirazçıların sayı durmadan artır. Artıq keşiş baş nazir Nikol Paşinyanı əvəz etmək üçün iddialımsı ortalığa qoyub.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Ermənistandakı aksiyalarla bağlı diqqətçəkən bir status paylaşmış: "Bakıdan erməni cəmiyyətinə dəqiq mesaj göndərməlidir ki, baş nazir Nikol Paşinyanı devirib sərhəd razılaşmalarından imtina etsələr, bu onlara baha başa gələcək, elə bilməsinlər ki, danışıqlar sıfır nöqtəsinə qayıdacaq".

Paşinyanın həyatına təhlükə ciddiymi? Keşişdən baş nazir çıxarmı?

Səbiq maliyyə naziri, iqtisadi və siyasi məsələlər üzrə ekspert Fikrət Yusifov ermənilərin Paşinyanın arxasında dayandığını söylədi: "Ermənistanda indi baş verənlər bir müddət öncə Qarabağda separatçıların təşkil etdikləri etiraz aksiyalarına bənzəyir. Ermənilər sanki bir millət kimi anadan narazı doğulublar. Bu narazı millət "böyük Ermənistan" yaratmaq xülyası ilə yüz illərdir ki, bir dövlətin qucağından düşüb, o biri dövlətin quca-

ğına oturlar və hər dəfə də düşünür ki, yeni sahibləri onlara bu fantaziyani gerçəkləşdirməkdə kömək edəcək...

Nəhayət, yüz ildən sonra ortaya gerçəkliyi olduğu kimi anlama bilən bir Paşinyan çıxdı və xalqının böyük bir hissəsini qəflət yuxusundan ayılda bildi. Ermənistan üçün bu yeni bir tarixdir. Sadə və az-çox ağılı başında olan hər bir erməni başa düşür ki, bu bölgədə onlar üçün süni yolla düzəldilmiş dövlətdə qalıb yaşamağın yeganə yolu Azərbaycan və Türkiyə ilə torpaq davasından deyil, normal əməkdaşlıqdan keçir. Bu gün Ermənistanda əhalinin ortalamı 70%-ə qədər bu düşüncədədir. Əks halda, 44 günlük müharibədəki biabırçı məğlubiyyətdən sonra keçirilmiş seçkilərdə Nikol Paşinyan böyük üstünlüklə qələbə çala bilməzdi.

Baqrat adlı bir keşiş də xaricdən idarə olunan marionetdir. O yaxşı bilir ki, heç nə edə bilməz, erməni xalqı Paşinyanın arxasında dayanıb. Paşinyan bundan tam arxayındır. Lakin keşiş də ona həvalə olunmuş missiyanı yerinə yetirməyə məhkumdur.

Paşinyanı sıradan yalnız sui-qəsdlə çıxara bilərlər. Həssas edirik ki, Paşinyan bunu

çox yaxşı başa düşür və bu səbəbdən mümkün təhlükəsizlik tədbirləri görür..."

Deputat Behruz Məhərrəmov bildirdi ki, Ermənistan özünün 106 illik dövlətçilik tarixinin bəlkə də ən ziddiyyətli dövrünə yaşamışdır: "İlk növbədə, Azərbaycanın hərbi-siyasi qələbələri ilə regionda yaranan yeni reallıq fonunda İrəvan ənənəvi konsepsiyasından əl çəkməyə məcbur edilib. Artıq Paşinyan və komandasının siyasətində Ermənistan ələ bir hakimiyyət rəhbərlik edir ki, onlar 3 il ərzində iki dəfə kapitulyasiyaya imza atdıqları üçün Azərbaycanın güc və imkanlarını, o cümlədən Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının mümkün fəsadlarını praktik olaraq dərk edirlər. Bu mövqeni qəbul etmək istəməyən Ermənistan müxalifətinin aparıcı simaları isə əksinə, ənənəvi təcavüzkar ideologiyaya sədaqəti qoruyur, habelə Ermənistanın məğlubiyyətlərindən sonra revanşizmin əsas daşıyıcıları qismində çıxış edir. Eyni zamanda ölkə Qərblə Rusiya arasında var-gəl etməkdədir..."

Keşiş Baqrat Qalstanyan məhz belə bir situasiyada meydana çıxıb. Əslində daha çox savadsız, populist və demagog radikal kimi xarakterizə olunan

bu keşişin əvvəllər İrəvana yürüş etmək kimi niyyəti və sosial bazası yox idi. Lakin aksiyaların gedişində bu situasiyadan regionda gərginliyi artırmaq və sülh prosesinə maneə olmaq istəyən Qərb də, mövcud antirus siyasəti son qoymaq üçün Rusiya da istifadə etmək qərarına gəldi və Qalstanyanın birdən-birə şar kimi şişməsinin kökündə bu amil dayanır. Reallıqda təbii ki, bu keşiş əslində lider yox, sadəcə, güclü marionetdir. Üstəlik, verilən dəstəyə baxmayaraq indiki məqamda böyük xalq kütlələri də Qalstanyana laqeyddir və ciddi sosial bazası yoxdur. Hətta mənsub olduğu kilə belə ona rəsmən, yaxud açıq formada dəstək vermir. Eyni zamanda hələ ki keşişin mitinqinin əsas auditoriyasını təşkil edən Sərkisyan-Köçəryan cütüyünün tərəfdarları da Baqrat Qalstanyanı potensial lider kimi qəbul etmir.

Belə bir durumda isə Paşinyanın devrilməsi, yaxud hakimiyyətə əyalət keşişinin gəlişi ən azı indiki məqamda real deyil. Xüsusən Qərbin Azərbaycanla təcavüzkar məqsədlə niyyətlər naminə hərəkət imkanını tam itirdiyi, Gürcüstanda dayaqlarından məhrum olmağa başladığı bir dövrdə, eyni zamanda həm də Rusiya tərəfindən Paşinyana qarşı do-

layısı ilə dəstəklənən keşişə birmənalı etimad göstəriləcəyi ağlabatan deyil".

Politoloq Turan Rzayev isə son aksiyalar barədə bunları deyib: "Ermənistanın aksiyaların motivi dəyişib. Yeni keşiş Qalstanyanı nə Qazağın 4 qeyri-anklav kəndinin Azərbaycanca verilməsi, nə də Ermənistandakı sosial iqtisadi problemlər narahat edir.

Birincisi, kilə proseslərə açıq şəkildə dəstək verir və bu, aksiyaların miqyasını artırır. Qalstanyanın dini fiqur olması ətrafında inanclı şəxslərin toplanmasına gətirib çıxarır. Bu, aksiyaların müəyyən mənada dini motiv aldığını deməyə əsas verir.

İkincisi, Qalstanyan həm də xaricdən dəstək alır. Xüsusilə proseslərin pərdəarxasında Rusiyanın olması versiyası daha inandırıcıdır. Çünki Qalstanyanın Tavuş səfərində görüşdüyü müxalifət nümayəndələri də məhz Rusiyaya bağlı şəxslərdir. Kreml indiki məqamda qərblə Paşinyanın yerində Qalstanyanı görmək istəyə bilər.

Üçüncüsü, Qalstanyan Rusiyanın, kilənin və xalqın dəstəyinin fərqindədir. Buna görə də artıq Ermənistan baş nazirliyinə iddiası olduğunu gizlətmir. Hətta baş nazir kimi

xarici ölkə nümayəndələri ilə görüşür, bəyanatlar verir.

Ermənistanda baş verən proseslər 2018-ci il hadisələrini çox xatırladır. Həmin vaxt heç kəs Nikol Paşinyanın hakimiyyəti ələ ala biləcəyini düşünmürdü. Bu mənada Qalstanyanın Paşinyanı devirib, hakimiyyətə gəlməsi riskləri var.

Qalstanyanın günü-gündən güclənməsi, Paşinyan hakimiyyətinə alternativ olması rəsmi Bakının maraqlarına uyğun deyil. Məsələ ondadır ki, Paşinyan bölgədəki reallıqları anlayır və sülhdə maraqlı olduğunu əyani şəkildə göstərir. Paşinyanın bu düşüncəyə gəlməsi üçün bir gənişmiqyaslı müharibə, bir neçə əməliyyat baş verdi. Paşinyanın devrilməsi sərhəd razılaşmalarının və sülh danışıqlarının taleyini qeyri-müəyyən edə bilər. Ən əsası isə yarımçıq danışıqlar Bakının maraqlarına uyğun olmadığı üçün regionda yeni gərginliyin yaranması mümkündür.

İndiki məqamda Azərbaycan Ermənistanın daxili işlərinə qarışmaz. Lakin sülh prosesinin sıfır nöqtəsinə qayıtması üçün danışıqlar sürətləndirilməlidir. Bundan başqa, İrəvana açıq şəkildə xəbərdarlıq edilməlidir".

Qavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Bu gün Müstəqillik Günüdür - 106 il öncə qalxan bayraq...

İlk dəfədir bu günü ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz tam təmin edildiyi reallıqda qeyd edirik; dünya liderlərindən təbrik məktubu axını, bir tək Makron...

Bu gün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasından 106 il ötür. 106 il öncə vətənpərvər Azərbaycan zıyaları yoxdan bir dövlət qurublar. O dövrdə sahəsi 114 min kvadrat kilometr olan ərazidə müsəlman şərqində ilk demokratik dövlət elan edilib. Xalq Cümhuriyyəti Şərqdə və müsəlman dünyasında ilk parlamentli demokratik respublikadır. Şərqdə ilk dəfə, hətta ABŞ və Avropa dövlətlərinin bir çoxundan da əvvəl cümhuriyyət dönməndə qadınlara seçmək və seçilmək hüququ verilib. Şərqdə ilk demokratik dövlət quruluşunu yaradan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti istiqlaliyyətimizi elan edərək xalqımızın müstəqillik özmini nümayiş etdirib.

1918-ci il mayın 28-də Azərbaycanın istiqlaliyyətinin elan edilməsində, Xalq Cümhuriyyətinin təşəkkül tapmasında və fəaliyyət göstərməsində Cümhuriyyətə rəhbərlik etmiş şəxslərin - Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin, Əlimərdan bəy Topçubaşovun, Fətəli xan Xoyskinin, Həsən bəy Ağayevin, Nəsim bəy Yusifbəylinin, Səməd bəy Meh-

mandarovun, Əliağa Şıxlinski və başqalarının böyük xidmətləri olub. Bu görkəmli dövlət xadimlərinin, vətənpərvər ziyallıların, peşəkar hərbiçilərin adları xalqımızın yaddaşına əbədi həkk olunub. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti Avropanın demokratik dəyərləri ilə Şərq mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini üzvi şəkildə birləşdirən yeni dövlət və cəmiyyəti.

yət nümunəsi idi. Cəmi 23 ay fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, ilk respublika dövründə həyata keçirilən tədbirlər müstəqil dövlətçiliyimizin əsaslarının yaradılması və gələcək inkişaf yolunun müəyyənləşdirilməsi baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb etdi.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xüsusən təhsilin, mədəniyyətin, ədəbiyyat və incəsənətin inkişafı sahəsində fəaliyyəti ilə yadda qalıb. Azərbaycan hökumətinin həyata keçirdiyi tədbirlərdən biri tədris müəssisələrinin milliləşdirilməsi oldu. 1919-cu il sentyabrın 1-də Azərbaycan parlamenti Dövlət Universitetinin təşkili haqqında qanun qəbul etdi və bununla milli təhsil ocağının əsası qoyuldu.

Azərbaycan ikinci dəfə müstəqilliyini bərpa etdikdə özünü 1918-20-ci illərdə mövcud olmuş Azərbaycan Xalq

Cümhuriyyətinin hüquqi, siyasi, mənəvi varisi elan etdi. Bu gün bayrağımız, gerbimiz, himnimiz o dövrdəkdir. Respublika Günü 1990-cı ildən dövlət bayramı kimi qeyd olunur. Əmək Məcəlləsinə görə, 28 may qeyri-ış günü elan edilib.

28 May Müstəqillik Günü ilə bağlı Azərbaycan Prezidentinə bir sıra ölkələrin rəhbərlərindən, o cümlədən ABŞ, Çin, Rusiya, Britaniya, Türkiyə kimi böyük dövlətlərin liderlərindən təbriklər gəlib. Makron Fransası isə hələ də susur.

Deputat Elman Nəsirov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, **ilk dəfədir müstəqillik günü - ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz tam və qəti şəkildə təmin edildiyi reallıqda qeyd edirik. Bununla qürur duyuruq, fəxarət hissi yaşayırıq:** "Təsədüfi deyil ki, demək olar bütün qitələrdən dövlət, hökumət başçıları Azərbay-

can Prezidenti cənab İlham Əliyevə təbrik məktubları göndərirlər. ABŞ prezidenti Co Bayden öz təbrik məktubunda Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi, regional təhlükəsizlik və terrorizmə verdiyi töhfəni yüksək qiymətləndirdiyini bildirib. Eyni zamanda Azərbaycanı iqlim dəyişiklikləri ilə yaşıl enerjiyə keçid sahəsində qazandığı uğurlara toxunur. Bu sahədə Azərbaycanı dəstəklədiyini yazır. Eyni mövqeni biz digər böyük dövlətlərin liderlərindən də eşidirik. Çin liderinin, Rusiya prezidentinin məktublarında da Azərbaycanın İlham Əliyevin rəhbərliyi altında qazandığı tarixi uğurlardan bəhs olunur və Azərbaycanla əməkdaşlığın inkişafında maraqlı olduqlarını vurğulayırlar. Türkiyə Prezidenti Ərdoğan Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının dünya üçün nümunə olduğundan, qardaşlığımızın sarsılmazlığın-

dan bəhs edir. Amma bu reallıqlar fonunda Fransa prezidenti susur. O, Azərbaycan Prezidentini Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik etmək istəmədiyini ortaya qoyur. Bu, əslində ilk növbədə diplomatik etiket qaydalarının pozulmasıdır. Ancaq Makron o qədər beynəlxalq hüququ pozub ki, onun üçün diplomatik etiket qaydalarını pozmaq artıq adi bir davranışa çevrilib. Yeni müstəmləkəçilik siyasəti həyata keçirən bir siyasətçidən başqa yanaşma gözləməyin də mənası yoxdur. Hətta o, Azərbaycan Prezidentini təbrik etsə də belə, onun səmimiyyətinə inanmaq olmaz. Çünki tərədən dirnağa erməni maraqlarına xidmət edən heç bir halda Azərbaycana səmimi ola bilməz. Biz əslində heç o təbrikə də lüzum görmürük".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan daha bir konvensiyaya qoşulacaq - zərurət və fayda

Eldəniz Əmirov: "Bu, beynəlxalq səviyyədə ölkənin vergi reytinginin yüksəldilməsinə xidmət edir"

Azərbaycan vergi üzrə Çoxtərəfli Konvensiyaya qoşulacaq. Bu, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin onlayn iclasının gündəliyinə daxil edilmiş "Vergitutma bazasının aşınması və mənfəətin köçürülməsinin qarşısının alınması məqsədilə Vergi Sazişi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsinə dair Çoxtərəfli Konvensiya"nın təsdiq edilməsi haqqında" qanun layihəsində əksini tapıb.

Bəs daha bir beynəlxalq konvensiyaya qoşulmaq hansı zərurətdən doğub və Azərbaycana nə verəcək?

Məlum olduğu kimi, dövlət başçısının 16 fevral 2021-ci il tarixli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası 2021-ci il martın 12-də "Ölkələrarası Hesabatların Mübadiləsinə dair Səlahiyyətli Orqanların Çoxtərəfli Sazişi"nə qoşulub.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətinin məlumatına görə, bununla bağlı olaraq, ölkəmizin üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədilə Vergi Məcəlləsində müvafiq dəyişikliklər edilib, məcəllədə transmilli şirkətlər qrupu anlayışı və transmilli şirkətlər qrupunun hesabatının vergi orqanlarına

təqdim edilməsi öhdəliyi öz əksini tapıb.

Onu da qeyd etmək ki, beynəlxalq səviyyədə vergidən yayınma hallarına qarşı mübarizə və vergi məsələləri üzrə beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində ən mühüm sənədlərdən biri "Vergi məsələləri üzrə qarşılıqlı inzibati yardım haqqında Konvensiya"dır. Bu konvensiya çərçivəsində Azərbaycan 130-dan çox ölkə ilə müvafiq məlumatların mübadiləsinə həyata keçirir və nəticədə genişmiqyaslı vergi məlumatlarına ci-

xış əldə edir. Sözügedən çoxtərəfli saziş ölkədə vergitutma bazasının qorunması, vergidən yayınmanın qarşısının alınması və mənfəətin digər ölkələrə köçürülməsinə dair mübarizənin aparılmasına xidmət edir. Dövlət Vergi Xidməti 2017-ci ildə yuxarıda adıçəkilən konvensiya əsasında "Maliyyə hesabları barədə məlumatların avtomatik mübadiləsi haqqında səlahiyyətli orqanlar arasında Çoxtərəfli Razılaşma"ya da qoşulub. Həmçinin 2015-ci ildə Azərbaycan Respublikası ilə

ABŞ hökuməti arasında Xarici Hesablar üzrə Vergi Əmələməsi Aktının (Foreign Account Tax Compliance Act - FATCA) tələblərinin həyata keçirilməsi barədə Saziş imzalanıb.

Azərbaycan Müstəqil Dövlətlər Birliyinin (MDB) üzvü olan ölkələrlə də sıx məlumat mübadiləsi aparır.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan 2022-ci ildə beynəlxalq standartın yerinə yetirilməsi üzrə ən yüksək reytingə layiq görülüb. İspaniya Krallığının Sevilya şəhərində keçirilmiş

Qlobal Forumun 15-ci Plenar iclasında qiymətləndirmə prosesinin yekunlaşdığı elan edilib və nəticələrə dair yekun rəsmi hesabat İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının internet sahifəsində dərc olunub. Görülmüş işlər nəticəsində 99 yurisdiksiya üzrə aparılmış qiymətləndirmədə Azərbaycan Respublikasında beynəlxalq standartın yerinə yetirilməsi səviyyəsi ən yüksək reyting balı ("on track") ilə dəyərləndirilib.

Standartın praktiki tətbiqi üzrə qiymətləndirmə maliyyə institutları ilə mütəmadi əlaqələrin qurulmasını, ölkədaxili əmələmə strategiya və siyasətinin mövcudluğunu, hesabların açılması zamanı beynəlxalq müqavilələrin tələblərinə əməl edilməsini, mübadilə zamanı bütün tərəfdaş ölkələrin əhatə olunmasını və prosesin müvafiq standartlara tam uyğun aparılmasını, həmin ölkələrdən daxil olmuş rəyləri əhatə edir.

Ümumi Hesabatlılıq Standartı vergitutma məqsədləri üçün müxtəlif dövlətlər tərəfindən xarici şəxslərin digər ölkələrdə yerləşən maliyyə institutlarında olan hesabları haqqında məlumatların toplanması və həmin şəxslərin rezidenti olduqları dövlətlərlə avtomatik mübadiləsinin vəhd prinsiplərini tənzimləyir. Bu standartın Azərbaycanda tətbiqi məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3 may 2017-ci il tarixli Sərəncamına əsasən, "Maliyyə hesabları barədə məlumatların avtomatik mübadiləsi haqqında səlahiyyətli orqanlar arasında Çoxtərəfli Razılaşma"ya qoşulmaq barədə bə-

yanat imzalanıb və hazırda mübadilə üçün 116-dan çox tərəfdaş ölkəni əhatə edir.

İqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov "Yeni Müsavat" şərhində qeyd etdi ki, Azərbaycan vergitutma bazasının aşınması və mənfəətin köçürülməsinin qarşısının alınması məqsədilə 2021-ci ildə "Ölkələrarası Hesabatların mübadiləsinə dair Səlahiyyətli Orqanların Çoxtərəfli Sazişi"nə qoşulduqdan sonra ilk mübadilə prosesi 2022-ci ildə baş verib: "İki il öncə Prezident İlham Əliyev tərəfindən İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) vergitutma bazasının aşınması və mənfəətin köçürülməsi layihəsinə Azərbaycanın assosiativ üzv kimi qoşulmasına dair fərman imzalanıb. Bununla da Azərbaycan sazişə qoşulan 142-ci ölkə olub. Bu, ilk növbədə beynəlxalq səviyyədə ölkənin vergi reytinginin yüksəldilməsinə xidmət edir. Digər tərəfdən, bununla vergitutma bazasının aşınmasına xidmət edən vergi planlamasının qarşısı alınır. Başqa sözlə desək, bir növ vergidən yayınma mexanizmlərinin qarşısı alınır. Eyni zamanda gəlirin bilavasitə iqtisadi fəaliyyətin həyata keçirildiyi yerdə beynəlxalq vergitutma prinsipləri nəzərə alınmaqla vergiyə cəlb olunma məsələsi rol oynayır. Yeni vergiyə cəlb olunan gəlir bilavasitə iqtisadi fəaliyyətin həyata keçirildiyi yerdə olur, amma beynəlxalq vergitutma prinsipləri nəzərə alınaraq vergiyə cəlb edilir. Vergi reytingini artıran faktor da məhz budur. Bütün bunlar vergi administrativliyində, vergi qanunvericiliyinə bağlı inzibati prosedurların icrasında koordinasiya sistemi vardır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Rusiyanın Ermənistanı səfiri Sergey Kopirkinin "məsləhətləşmələr üçün" geri çağırılması ətrafında müəmma davam edir. Diplomət hələ də İrəvana qayıtmayıb.

Erməni politoloq Stepan Danielyana görə, Kopirkinin Moskvaya çağırılması onun səbəblərindən biri Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenkonun Qafqaz üçün maraqlı təklifi ilə bağlı bəyanatı ola bilər (Axez.az). Belə ki, Danielyan istisna etmir ki, səfirin Moskvaya çağırılması A.Lukaşenkonun Minskə Vladimir Putinlə görüşdə səsləndirdiyi "mənim regionumuz və Qafqaz üçün çox maraqlı təkliflərim var ki, onları Azərbaycana səfərimiz zamanı ciddi müzakirə edtik" bəyanatı ilə bağlı ola bilər.

"Səfirin Moskvaya çağırılmasının gözlənilən olub-olmadığını dəqiq deyə bilmərəm, çünki pərdə arxasında bir çox proseslər gedir. Amma bu, artıq Əliyevlə görüşdə müzakirə etdiyi Qafqazla bağlı çox maraqlı təklifi olduğunu deyən Lukaşenkonun bəyanatı ilə bağlı ola bilər. Bu, təsadüfi bəyanat deyil, Ermənistanla bağlı siyasət dəyişir və hansısa qərar qəbul oluna bilər", - deyər erməni politoloq qeyd edib.

Danielyanın fikrincə, əgər bu, hansısa şəkildə Rusiya səfirinin Moskvaya çağırılması ilə bağlıdırsa, o deməkdir ki, ciddi dəyişikliklər ola bilər: "Mümkün yeni inkişaflar Ermənistan-Rusiya münasibətləri ilə bağlı olacaq. Hadisələrin necə inkişaf edəcəyini deyə bilmərəm, lakin bu, onların Qafqazla bağlı siyasətinə aiddir, hansısa istiqamətdə ciddi qərarlar qəbul edilə bilər".

Hansı qərarlar? Rusiya həqiqətən də Ermənistan siyasətini dəyişir? Hansı istiqamətdə? Başqa yandan, "Batka"nın Bakıda "Qafqaz söhbəti"nin qayəsi nə ola bilər? Lukaşenko nəyə işarə edir?

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Lukaşenkonun 16 mayda Azərbaycana rəsmi dövlət səfərini hər iki ölkə üçün məhsuldar və səmərəli hesab etmək olar: "Bu səfər çərçivəsində həm iqtisadi, həm ticari, həm siyasi və həm də humanitar sahələrdə əməkdaşlığın daha da dərinləşdirilməsi, birgə istehsal sahələrinin yaradılması, Şərqi Zəngəzur və Qarabağ bölgələrinin bərpasında fəal iştirakla bağlı əldə edilən razılaşmalar mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Maraqlı doğuran və diqqət çəkən məqamlar-

dan biri də Lukaşenkonun mətbuat konfransında Azərbaycanın lider ölkə olaraq Qafqazdakı vəziyyətə görə məsuliyyət daşması və nəzarətə gətirməsi bəyanatı idi. Lukaşenkonun Prezident İlham Əli-

tanda Rusiya ikili oyun sərgiləyir. Bir tərəfdən erməni kilsəsinin vasitəsilə Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşmasına, Paşinyanın yürütdüyü regional siyasətə qarşı gədir, çətinliklə gedən pro-

kəzinə çevirdi və yeni reallıqlar yaratdı. Siz təsəvvür edin ki, Fransa kimi dünya nəhəngi Azərbaycanı onun daxili işlərinə qarışmaqda ittiham etdi və Yeni Kaledoniya vəziyyətin gərginləşməsində rəsmi Bakını

"Batka"nın Bakıda Qafqaz söhbəti - "kartlar" açılır...

Politoloq: "Moskva İrəvanın şiltaqlığına və şantajına daha dözümlülük göstərmək niyyətində deyil"

yəvlə görüşü və Qarabağa səfəri Ermənistanla qıcıqla qarşılandı. Onsuz da Belarus və prezident Lukaşenkoya qarşı Azərbaycanla olan dostluq əlaqələrinə və keçmiş Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı bəzi fikirlərinə görə erməni cəmiyyətində qəzəb var. Bu qəzəb həmin vaxt Ermənistan mediasında da özünü açıq şəkildə büruzə verdi. Lukaşenko Azərbaycanın lider ölkə kimi Qafqaz cavabhehlik daşdığı fikrini təsadüfən səsləndirməyib. Putinin yaxın dostu və müttəfiqi olan Lukaşenkonun bu bəyanatı Azərbaycanın Rusiya-Belarus üçün nə qədər vacib ölkə olduğunu bir daha təsdiqlədi. Bu həm də Azərbaycanın müttəfiqinə sadıqlıq və regionda sülh, təhlükəsizlik istiqamətində yürütdüyü fəal siyasətə verilən qiymət idi. Moskva və müttəfiqi Minsk regionda Ermənistanın vasitəsilə kənar oyunçuların müdaxiləsini görür və buna qarşı sərt mövqelərini açıq şəkildə izah ediblər. Bu baxımdan rəsmi Bakının Rusiya-Belarus müttəfiqinin maraqları və baxışları üst-üstə düşür. Ermənistan-

sesə əngəllər törətməyə çalışır. Digər tərəfdən isə Ermənistan üzərindən tətbiq edilən sanksiyalardan yayın keçməkdən aktiv surətdə yararlanı. Lukaşenkonun Minskə Putinlə görüşündə səsləndirdiyi "mənim regionumuz və Qafqaz üçün çox maraqlı təklifim var və onları Azərbaycana səfərimiz zamanı ciddi müzakirə edəcəyik" kimi fikirlərindən belə anlaşıdır ki, həm hərbi, həm də siyasi siyasət və yeni düzən qurur. Ermənistanla ənənəvi müttəfiqlik Moskvanın çətin vaxtlarda nəinki karına gəlmir, əksinə, əlavə problemlər yaradır. Ermənistan üzərindən Cənubi Qafqaza nəzarət etmək mümkün deyil. Bu siyasət sonunda Rusiya üçün həm iqtisadi, həm hərbi, həm də siyasi yükükdür. Regionda fəal maraqların təmini üçün həm etibarlı müttəfiqə, həm də böyük nüfuz və təsir imkanları olan Azərbaycana ciddi ehtiyac var.

Azərbaycanın həm Gürcüstana, həm də Ermənistanla effektiv təsir imkanları var. 44 günlük müharibədən sonra tarixi zəfər Azərbaycanı regional güc mər-

suçladı. Doğrudur, bunlar rəsmi səviyyədə təkzib edildi. Bununla belə, bu bir ilkdir ki, global siyasəti bəzələməsində əsas paya sahib Fransa Azərbaycan qarşısında acizliyini nümayiş etdirdi. Demək, Azərbaycan kimi güclü dövlət qarşısında deyil, yanında görmək Moskva və Minskin arzusudur. Təbii ki, bu cür yanaşma İrəvanı hiddətləndirməyə bilməz. Paşinyan anlayır ki, onun Qərbin məşası funksiyasını yerinə yetirməsi, yaxud da Rusiyanı şantaj etməsi istəyi nəticə verməz və gedikcə daha da aqressivləşir. Hətta MDB-nin idman yarışlarını da iqnor edir. Rusiyanın öz səfirini İrəvandan məsləhətləşmək üçün geri çağırması diplomatik gedişdir və bu narazılığın diplomatik izahıdır. Beynəlxalq praktikada bir ölkənin diplomatının fəaliyyət göstərdiyi dövlətdən geri çağırması kəskin etiraz formasıdır və dövlətlər arasında münasibətlərin gərginləşməsindən xəbər verir. Rusiyanın Ermənistanıdakı səfirini məsləhətləşmələr üçün geri çağırmasının əsl səbəblərinin nədən ibarət olması barədə rəsmi geniş açıqlamalar ve-

Macarıstan Aİ-nin Rusiyaya qarşı 14-cü sanksiyalar paketini dəstəkləməyəcək

Macarıstan Avropa İttifaqının Rusiyaya qarşı 14-cü sanksiyalar paketini dəstəkləməyəcək.

APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, bunu Macarıstan xarici işlər naziri Peter Siyarto bildirib.

O, ölkəsinin Aİ-nin Rusiyaya qarşı 14-cü sanksiyalar paketini dəstəkləməyəcəyini, bunun Budapeştin enerji sahəsindəki maraqlarına zidd olduğunu söyləyib.

rilməse də, görünür, Moskva İrəvanın şiltaqlığına və şantajına daha dözümlülük göstərmək niyyətində deyil. Rusiyanın son dövrə Cənubi Qafqazda fəallaşmasını və ciddi müqavimət göstərdiyini Gürcüstanın simasında da görmək mümkündür. Ermənistanın Rusiyanın forpostundan çıxmaq cəhdləri mümkünsüzdür və Moskvadan kənar təhlükəsizlik çetiri tapıla bilməyəcək perspektivli deyil. Mən Cənubi Qafqazda vəziyyətin üzümüzə gələn aylarda daha qaynar olacağına qənaətdəyəm".

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov öncə Azərbaycanın yürütdüyü dövlət siyasətinə toxundu: "Rusiyanı digər dövlətlərdən fərqləndirən cəhət nə ABŞ-da var, nə Fransada, nə də digərlərində. Rusiya təmkinli, səbirli və uzaqvuran hədəflidir. Yıxıldığı zaman tez ruh düşkünlüyünə düşməz. Yüz il plan qoyar qarşısına, yüz ilin tamamında reallaşdırar. Təbii ki, Allah izn verərsə. Yeni rus dövlət ağıl alqoritmli liberalizmin yüksəlişindən sonra formalaşan dövlətlər kimi deyil. Qərbin dövlətlərinə "para babaları" və sənayeçilər yön verər. Rusiya isə siyasətinə diqqət qıran para babalarını bir Kreml salonunda profilaktik söhbətdən sonra ya milli edər, ya da qapıdan geri döndürsüz çıxarar. Bunu ən gözəl tutan Azərbaycanın dövlət ağılıdır. Ona görə Azərbaycan nə Zelenski, nə də Saakaşvili kimi davranırdı. Azərbaycan da eyni üsulla səbr, təmkin, emosiya və Qərb təhriklərinə qapılmadan Rusiyanı özünə tərəfdaş etdi. Təbii ki, bu iş-

lər Türkiyə ilə birgə edildi. Lukaşenko da sovet şinelindən çıxıb, Rusiyanın dövlət ağılına bəli. Onunla tərəfdaşdır. Bəzən Lukaşenko rus dövlətinin sanki sözcüsü olur. Ermənistanla durum necədir? Paşinyan bir Qərb layihəsidir. Birinci mərhələdə Qərbin dediklərini etdi. Amma ermənidir. Azərbaycanın gücünü bilir. Ona görə də Azərbaycanla qarşıdurmadan qaçır. Onunla birlikdə olan alen simonyanlar kimi tam qərbçi deyil. Bir azdan Paşinyan ətrafında balanslı adamların olmasını istəyəcək. Bu gün Rusiya ilə konfrontasiyaya Ermənistanı təhrik edənlər də onlardır. Mən populyar deyil, real analiz tərəfdaşım. Hamı Baqratın Rusiya layihəsi olduğunu düşünür. Mən əksini düşünürəm. Baxın Zelenskiyə qədərki qərbyönümlülərə, xüsusən Poroşenko Rusiya ilə savaşa getmədi. Amma bu, Qərbə lazım idi. Ona görə ehtiyat layihəsi işə düşdü. Qafqazda Rusiyanın da özünə uyğun gördüyü bir geosiyasi format qurulur. Belə formatda Rusiya buradan hərbi yolda çəkilsə də, prosesdə tərəfdaşdır. Azərbaycan-Türkiyə-İran-Rusiya dördbucaqlısında maraqlıdır. İndi səfirin geri çağırılması, Lukaşenkonun sözləri də buna işarədir. Bəlli güclər Azərbaycan-İran münasibətlərinin normallaşmasından, Türkiyə-Azərbaycan ittifaqının güclənməsindən, Azərbaycanın əsas oyunçu olaraq Rusiya ilə tərəfdaş olduğu formatdan narahatdırlar. Yeni təkliflər, zənnimcə, bunun qarşısının alınması ilə bağlıdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Mayın 27-də Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsində "2024-cü il dövlət büdcəsi icrası haqqında" qanuna dəyişiklik edilməsi ilə bağlı qanun layihəsi müzakirə olundu. Müzakirələrdə deputatlarla yanaşı, maliyyə naziri Samir Şərifov və digər hökumət nümayəndələri iştirak edirdi.

Komitə sədri Tahir Mirkişili iclasdakı çıxışında əvvəlcə 28 May - Müstəqillik Günü münasibətilə təbriklərini çatdırdı. Daha sonra qanun layihəsi barədə danışan komitə rəhbəri bildirdi ki, "Büdcə sistemi haqqında" Qanunun 23-cü maddəsində dövlət büdcəsinin gəlirləri və xərcləri arasında tarazlığın təmin olunması - onun tərtibinin və icrasının, həmçinin gəlir və xərclərin məbləğinin dəyişdirilməsi üçün dövlət büdcəsinə yenidən baxılmasının mühüm şərti kimi göstərilib və burada dövlət büdcəsinə yenidən baxılma halları müəyyən edilib: "Qanun layihəsinə dair izahatda 2024-cü il ərzində işğaldan azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında həyata keçirilən tikinti, bərpa və yenidənqurma işlərinin sürətləndirilməsi, ölkənin müdafiə qabiliyyətinin və təhlükəsizliyinin daha da artırılması, bir sıra infrastruktur təyinatlı layihələrin maliyyə təminatı ilə bağlı əsaslı xərclər, beynəlxalq münasibətlər və digər beynəlxalq fəaliyyət, ölkəmizdə keçirilən beynəlxalq tədbirlər, bəzi xidmətlər üzrə verilən subsidiyalarla bağlı xərclər və zəruri hesab olunan digər istiqamətlər üzrə dövlət vəzifələrinin icrasının dövlət büdcəsi qarşısında əlavə maliyyə tələbatını formalaşdırdığı, həmin tələbatın dövlət büdcəsinin əlavə daxilolmaları və kəsirin genişləndirilməsi hesabına maliyyələşdirilməsi üçün "Büdcə sistemi haqqında" Qanunun 23-cü maddəsinə uyğun olaraq, dövlət büdcəsinə yenidən baxılması ehtiyacının yarandığı qeyd edilib. "Büdcə sistemi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 23.7-ci maddəsində dövlət büdcəsinə yenidən baxılarkən, Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edilməli sənədlər göstərilib. Bütün sənədlər təqdim edilib. İlk proqnozlaşdırılan 2024-cü ildə global iqtisadi artımın təxminən 2,1%-2,9% ətrafında olacağı gözlənilsə də, cari ildə dərc edilmiş hesabatlarla əsasən bu göstəricinin təxminən 2,4%-3,2% ətrafında olacağı proqnozlaşdırılıb. Cari ilin yanvar-aprel aylarında Azərbaycan iqtisadiyyatında yaradılmış əlavə dəyər 38,2 mlrd. manat olmuş, iqtisadi artım tempi 4,3% təşkil edib. Artım tamamilə qeyri-neft-qaz sektoru hesabına təmin edilmiş, bu dövrdə iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda (14,2 mlrd.) istehsal olunmuş əlavə dəyər 0,1% azalıb, qeyri-neft-qaz sektorunda (24,2 mlrd.) isə 7,7% artıb. Neft-qaz sektorunun azalması isə qaz hasilatının artımı fonunda neft hasilatının 5,7% azalması ilə izah olunur".

T.Mirkişili bildirdi ki, 2024-cü ilin dövlət büdcəsinə yenidən baxılma zamanı

Büdcəyə dəyişikliklər müzakirəyə təqdim edildi - detallar

Maliyyə naziri və parlamentin komitə sədri dəyişikliklərin hansı zərurətdən irəli gəldiyini açıqladılar; deputatlardan veteranların müavinəti və bölgələrdə iş yerləri ilə bağlı təkliflər

ÜDM-in 121,3 mlrd. (118,3 mlrd) manatadək artırılması (3 mlrd) nəzərdə tutulur: "ÜDM-in nominal məbləğində nəzərdə tutulan artımın həm neft-qaz, həm də qeyri-neft-qaz sektoru hesabına təmin olunacağı proqnozlaşdırılır. Belə ki, düzəldilmiş proqnozda 3,0 mlrd. manatın 0,6 mlrd. manatının qeyri-neft-qaz, 2,4 mlrd. manatının isə neft-qaz sahələrindən formalaşacağı gözlənilir. Neft-qaz sektoru üzrə artım əsasən neftin qiymətinin yenidən baxılan "Büdcə zərfi"ndə 15,0 ABŞ dolları çox olmaqla, 75,0 ABŞ dolları hesablanmasa ilə əlaqədardır". **Komitə sədri dedi ki, 2023-cü il və cari ilin 4 ayı üzrə büdcə gəlirlərinin icra göstəricilərinin təhlilinə əsasən ilin sonuna işsizlikdən sığorta haqları üzrə mədaxillərin artımı gözlənilir:** "İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi zərurəti yaranıb".

T.Mirkişili dedi ki, bu ilin yanvar-aprel aylarında dünya bazarında "Azeri Light" markalı neftin 1 barelinin orta qiyməti 87,3 ABŞ dolları olub: "Bu və digər amilləri nəzərə alaraq neftin büdcə qiymətinin 60 ABŞ dollarından 75 ABŞ dollarına çatdırılması gözlənilir".

Maliyyə naziri Samir Şərifov dövlət büdcəsinə yenidən baxılma şərtlərindən amillərdən danışarkən aşağıdakı amilləri sadaladı: Böyük Qayıdış Dövlət Proqramında nəzərdə tutulan tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün əlavə maliyyə təminatının yaradılması; Ölkəmizin ərazi bütövlüyü və suverenliyinin tam bərqərar edilməsindən sonrakı dövrdə

də dövlətin müdafiə qabiliyyətinin və milli təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi, ordumuzun hərbi sursat və maddi-texniki təchizatının müasirləşdirilməsi istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsi üçün əlavə maliyyə təminatının yaradılması.

Nazir qeyd edib ki, 2024-cü ilin ilk 4 ayında ölkədə 38,2 mlrd. manatlıq, o cümlədən qeyri-neft/qaz sektorunda 24,2 mlrd. manatlıq ÜDM istehsal olunub. Əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə ÜDM real ifadədə 4,3 faiz, qeyri-neft sektoru üzrə isə 7,7 faiz artıb. Cari ildə inflyasiya tempi azalmaqla davam etmiş, orta illik inflyasiya 0,7 faiz səviyyəsində qərarlaşıb. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 2024-cü ilin yanvar-mart ayları ərzində xarici ticarət üzrə əməliyyatların həcmi real ifadədə 9,9 mlrd. ABŞ dolları təşkil etmişdir ki, bunun da 6,2 mlrd. ABŞ dolları ixrac əməliyyatlarının, 3,7 mlrd. ABŞ dolları isə idxal əməliyyatlarının payına düşüb. Nəticədə xarici ticarət hesabında 2,5 mlrd. ABŞ dolları həcmində müsbət saldo yaranıb. Bununla yanaşı, 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında "Azeri Light" markalı xam neftin bir barelinin orta ixrac qiyməti 87,3 ABŞ dollarına bərabər olub ki, bu da 2024-cü ilin təsdiq edilmiş büdcə parametrlərinin hesablanması zamanı götürülmüş qiymətdən 27,3 ABŞ dolları çoxdur.

S.Şərifov qeyd etdi ki, 2024-cü ilin yanvar-aprel ayları üzrə qeyd olunan göstəricilərin dövlət büdcəsinin gəlirlərinin artımını şərtləndirir: "Belə ki, 2024-cü ilin ilk dörd ayında dövlət büdcəsinin gəlirləri 12144,3 milyon manat proqnoza qarşı 13259,4 milyon manat və ya

109,2 faiz təşkil etmişdir ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1094,4 milyon manat və ya 9,0 faiz çoxdur. 2024-cü ilin yanvar-aprel ayları üzrə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin 6867,4 milyon manatı qeyri-neft sektorunun payına düşmüşdür ki, bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 434,4 milyon manat və ya 6,8 faiz çoxdur. Dövr ərzində dövlət büdcəsinin gəlirlərinin tərkibində qeyri-neft sektoru üzrə daxilolmaların xüsusi çəkisi 51,8 faiz təşkil edib". Nazirin sözlərinə görə, neftin bir barelinin orta illik ixrac qiyməti 60,0 ABŞ dollarından 75,0 ABŞ dollarına (ilin ötən dövrü üzrə faktiki satış qiymətləri və ilin qalan dövrü üzrə 70,0 ABŞ dolları fərz edilməklə, öncəki proqnoza nəzərən 15,0 ABŞ dolları çox) yüksəldilib. 2024-cü ildə ÜDM-in 121,3 mlrd. manata (dövlət büdcəsinin layihəsinin tərtibi zamanı təqdim edilmiş proqnoza nəzərən 3,0 mlrd. manat çox), o cümlədən qeyri-neft ÜDM-in 84,7 mlrd. manata (dövlət büdcəsinin layihəsinin tərtibi zamanı təqdim edilmiş proqnoza nəzərən 0,6 mlrd. manat çox) çatacağı proqnozlaşdırılır. Yenilənmiş makroiqtisadi proqnoz, dünya neft bazarlarında münbit qiymət dinamika, cari ilin ötən dövründə dövlət büdcəsinin gəlirlərinin faktiki icra vəziyyəti və dövlət büdcəsində əlavə fiskal məkandan istifadə imkanları 2024-cü il üzrə gəlir proqnozuna yenidən baxılması üçün şərait yaradır.

İlk dörd ay üzrə Azərbaycanda iqtisadi meyllərin təhlilinə əsaslanaraq Hesablama Palatası ilin sonunda neft sektoru üzrə ÜDM-in nominal məbləğinin düzəldilmiş göstəricidən daha çox olacağı qənaətinə gəlib. Bunu qanun layihəsinin müzakirəsi zamanı **Hesablama Palatasının sədri Vüqar**

Gülməmmədov söylədi. Bildirdi ki, təqdim edilmiş məlumatların təhlili 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin yenilənən layihəsində 2024-cü il üzrə icmal büdcəsinin qeyri-neft baza kəsirinin qeyri-neft ÜDM-ə nisbətinin 24,5 % proqnozlaşdırıldığını göstərir ki, bu da müvafiq göstəricidən, yeni büdcə qaydası çərçivəsindən az da olsa, kənarlaşma olduğunu deməyə əsas verir: "Hədəfdən kənarlaşmaya bir neçə amil təsir edib. Bunlardan birincisi odur ki, yenidən baxılan layihə üzrə icmal büdcəsinin baza xərclərin artımı icmal büdcəsinin qeyri-neft gəlirlərinin artımını üstələyib. Maraqlı məqam odur ki, büdcənin faiz xərclərinin büdcədən azaldılması da büdcə qaydasına mənfi təsir göstərəcək. İkincisi odur ki, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-də artım istiqamətində dəqiqləşmə çox cüzi olub".

Əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin məvini Anar Kərimov bildirdi ki, bu ilin I rübündə Azərbaycanda sosial ödənişlər ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 11 % çox olub. Nazir müavinini əlavə etdi ki, son 5 ildə ölkədə minimum əməkhaqqının orta əməkhaqqına nisbəti 66 %-ə, median əməkhaqqının orta aylıq əməkhaqqına nisbəti isə 31 %-ə çatıb.

Deputat Əli Məsimli bir sıra vacib məqamlara toxundu. **Komitə sədrinin müavini bildirdi ki, əgər iqtisadi artımla bağlı proqnoz özünü doğrultmaycaqsa, onun əsasında hazırlanan dövlət büdcəsində dəqiqləşdirmələrə ehtiyac olacaq:** "Bu məqamda sosial proseslərin tənzimləməsinə əlavə vəsaitlərin yönəldilməsinə ehtiyac var. Son 10 ildə Azərbaycanda minimum əməkhaqqının orta əməkhaqqına nisbəti 10 faiz bəndi artaraq 35%-ə çatıb, amma bu göstərici məqbul deyil. Bu rəqəmin 594 manat olması istiqamətində addımlar atılmalıdır".

Ə.Məsimli bölgələrdən mərkəzə axının qarşısının alınması üçün də konkret təklif irəli sürdü. Onun sözlərinə görə, regionlarda yeni 700-800 manatlıq iş yerləri açılmalıdır ki, əhali Bakıya axışmasın: "Bununla Bakının tixacını da aradan qaldıra bilərik. Rayonlarda 800 manat maaş alan Bakıya 1000 manat üçün gəlməz".

Deputat Vahid Əhmədov əvvəlcə 2024-cü ilin dövlət büdcəsinə dəyişikliklərin

müsbət tərəflərindən bəhs etdi. Millət vəkili təklif edilən dəyişikliklərin kifayət qədər müsbət dəyişikliklər olduğunu vurğulayaraq, plenar iclasın müzakirəsinə təqdim olunmasını məqbul saydı. **V.Əhmədov müharibə veteranlarının aylıq təqaüdünün artırılması ilə bağlı məsələ qaldırdı:** "Millət vəkili hamısı müharibə veteranlarına verilən təqaüdlərin artırılmasını təklif edir. Ayıbdır, 80 manat çox aşağı məbləğdir. Belə inkişaf etmiş dövlət müharibə veteranına 80 manat verir. 80 manat gülcünc məbləğdir. Bu məsələyə baxılmasını xahiş edirəm".

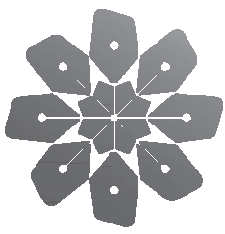
Suallara cavabında nazir dedi ki, hazırda Azərbaycanda neft-qaz sektorunun gəlirlərdə payı 30% təşkil edir: "Neft-qaz hasilatı azalır və bunun nəticəsində neft-qaz sektorunun iqtisadiyyatda payının azalmasını, ortamüddətli dövrdə 22-25 %-ə enməsinə proqnozlaşdırırıq".

V.Gülməmmədov müzakirələr zamanı səslənən suallara reaksiyasında bildirdi ki, bu il əməkhaqqı fondu 23 mlrd. manata çatdırılacaq: "Bizim üçün Dövlət Sosial Müdafiə Fondunda əsas məsələ əməkhaqqı fondudur. Ötən ilin son göstəricisinə görə, əməkhaqqı fondu 21 mlrd. manatdan bir az artıqdır. Amma bu, kiçik rəqəmdir. Bu rəqəm ÜDM-də heç 18%-ə çatmır. Cari ildə bu məbləğin 22-23 mlrd. manata çatdırılması gözlənilir. Bizim üçün ən vacib məsələ əməkhaqqı fondunun ölkə üzrə daha böyük həcmli olmasıdır ki, DSMF o vəsaitdən qidalana bilsin".

Palata sədri qeyd etdi ki, ilk dörd ay üzrə Azərbaycanda iqtisadi meyllərin təhlilinə əsaslanaraq Hesablama Palatası ilin sonunda neft sektoru üzrə ÜDM-in nominal məbləğinin düzəldilmiş göstəricidən daha çox olacağı qənaətinə gəlib. **V.Gülməmmədov** onu da bildirdi ki, təqdim edilmiş məlumatların təhlili 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin yenilənən layihəsində 2024-cü il üzrə icmal büdcəsinin qeyri-neft baza kəsirinin qeyri-neft ÜDM-ə nisbətinin 24,5% proqnozlaşdırıldığını göstərir ki, bu da müvafiq göstəricidən, yeni büdcə qaydası çərçivəsindən az da olsa, kənarlaşma olduğunu deməyə əsas verir: "Hədəfdən kənarlaşmaya bir neçə amil təsir edib. Bunlardan birincisi odur ki, yenidən baxılan layihə üzrə icmal büdcəsinin baza xərclərinin artımı icmal büdcəsinin qeyri-neft gəlirlərinin artımını üstələyib. Maraqlı məqam odur ki, büdcənin faiz xərclərinin büdcədən azaldılması da büdcə qaydasına mənfi təsir göstərəcək. İkincisi odur ki, qeyri-neft-qaz sektoru üzrə ÜDM-də artım istiqamətində dəqiqləşmə çox cüzi olub".

Müzakirələrdən sonra qanun layihəsi plenar iclasa tövsiyə edildi.

□ **Elsad PASASOY,** "Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

Bu gün Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurulmasından 106 il keçir. Müsəlman dünyasında ilk demokratik Respublika olan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti xalqımızın və onun önündə gedən liderlərin çox böyük əzmkarlığı, məhrumiyyətlər hesabına qurulub. Yaşadığı cəmi 23 ay müddətdə o dövr üçün çox böyük uğurlara imza atmağı bacarıb. Lakin təəssüf ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin ömrü qısa olub. Onun müstəqilliyini möhkəmləndirib qoruyub daimi etmək mümkün olmayıb. Bolşevik Rusiyanın "Qırmızı ordu-su" Azərbaycanı işğal edərək müstəqilliyinə son qoyub.

71 il SSRİ-nin tərkibində olan Azərbaycan, nəhayət, 1991-ci ildə müstəqilliyini bərpa edib. Ancaq müstəqilliyi bərpa etmək iş bitmirdi. Onu qoruyub möhkəmlətmək, 1918-ci ildə qurulan Xalq Cümhuriyyətinin taleyini yaşamasının qarşısını almaq daha vacib və çətin idi.

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin möhkəmlənməsində, inkişafında, bu gün ölkəmizin global gücə çevrilməsi prosesində azərbaycançılıq ideologiyasının müstəsna təsiri olub və var. Sovet ittifaqının çöküşündən və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra ilk bir neçə ildə ölkəmizdə qarmaqarışq vəziyyət, xaos hökm sürürdü, mərkəzdənqaçma meyilləri baş qaldırılmışdı. Bu ağır durumdan ölkənin çıxarılması çoxları üçün mümkünsüz görünəndə məhz azərbaycançılıq ideologiyası bu təhlükəli vəziyyətdən çıxmaqda ölkənin, xalqın harayına çatdı. Bu ideologiyanın banisi Ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi ilə onun müəllifi olduğu azərbaycançılıq ideologiyası Azərbaycanda rəsmi status aldı. Məhz bu amil Azərbaycanın xilas oldu. Əldən getmək

üzrə olan dövlət müstəqilliyimizi bu ideologiya qorudu, dirçəltdi. Xalqı bu ideologiya ətrafında birləşdirmək mümkün oldu. Azərbaycanın parçalanmasını, məhv olmasını gözləyən düşmənlərin planlarını, arzularını məhz azərbaycançılıq ideologiyası, bu ideologiyanın Heydər Əliyev tərəfindən böyük müdrikliklə həyata keçirilməsi pozdu.

Heydər Əliyevin müəllifi olduğu azərbaycançılıq ideologiyası Azərbaycanda yaşayan, onu vətən bilən bütün fərdləri birləşdirən ideologiyadır. Azərbaycançılıq milli məfkurədir. Azərbaycançılığın dövlətçiliyə tətbiqi ölkənin bütün istiqamətlərdə möhkəmlənməsinin təməlinə dayanan mühüm faktordur. Heydər Əliyev konstitusiyamızda ilk dəfə bunu nəzərə aldı. Dünya azərbaycanlılarının qurultayında məşhur deyim olan "Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam" ifadəsini işlətdi və qeyd etdi ki, hər bir insan üçün milli mənsubiyyəti onun qürur mənbəyidir, müstəqil Azərbaycan dövlətinin əsas ideyası azərbaycançılıqdır, hər bir azərbaycanlı öz milli mənsubiyyətinə görə qürur hissi keçirməlidir və biz azərbaycan-

Azərbaycançılıq

ÜSAVAT
N 92 (8465) 28 may 2024

Müstəqilliyi möhkəmlədən amil - azərbaycançılıq ideologiyası

Ölkəmizin müstəqilliyini qorumaq onu əldə etmək qədər çətin idi

çılığı - Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərimizi, adət-ənənələrimizi yaşatmalıyıq. Azərbaycançılıq ideologiyası böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin Azərbaycan cəmiyyətinə təqdim etdiyi universal dəyərlər sistemidir. Eyni zamanda azərbaycançılıq ideologiyası Azərbaycan cəmiyyətinin bütün təbəqələrində qəbul edilən, mənimsənilən və həyat tərzinə çevrilən bir ideoloji xətdir. Azərbaycançılıq bizim həm dövlət həm də milli ideologiyamızdır.

Azərbaycançılıq ideologiyasının təməl prinsipləri 1995-ci ildə müstəqil Azərbaycanın qəbul olunan ilk konstitusiyasının yaranmasında ciddi təsirə malik oldu. Ölkədə siyasi islahatlara başlan-

ması prosesi bu ideologiyayı özünə meyar kimi seçdi. Ölkəmizin beynəlxalq birlik tərəfindən ciddi bir dövlət kimi qəbul olunmasında, gənclərin milli ruhda tərbiyələnməsində azərbaycançılıq ideologiyasının son dərəcə böyük təsiri olub. Bu təsir bu gün də var. Azərbaycanın hər bir vətəndaşı etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq buranı özünün doğma vətəni olaraq qoruyur. Azərbaycançılıq ideologiyasının təsiri altında Azərbaycan da çox vətənpərvər gənc nəsil yetişib. 2020-ci ildə 44 günlük Vətən müharibəsi də bunu bir daha əyani şəkildə nümayiş etdirmiş oldu. Torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasında bu ideologiyanın ciddi əhəmiyyəti var. Bu ideologiya ilə yetişən nəsil torpağının azad

olunması üçün hər cür fəda-karlığa getdi.

Ulu öndər Heydər Əliyevdən sonrakı dövrdə onun müəllifi olduğu ideologiya Prezident İlham Əliyev tərəfindən çox böyük uzaqgörənliklə həyata keçirildi. Bugünkü qalib Azərbaycan məhz bu ideologiyanın dayaqları üzərində möhkəmlənib.

Milli Məclisin deputatı Hikmət Babaoğlu bildirdi ki, böyük dövlət xadimi, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu lideri Heydər Əliyev xalqımızın dünəni, bu günü və gələcəyi üçün böyük bir miras yaratdı və onu gələcək nəsillərə, sözün əsl mənasında, dövlətçilik mirası kimi qoyub getməyi bacardı: "Bu gün inkişaf edən, gün keçdikcə beynəlxalq münasi-

bətlər sistemində nüfuzu daha da artan qüdrətli Azərbaycanın təməlləri məhz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Onun əbədiyaşar ideyalarını bir daha yada salmalı oluruq. Bu ideyalar indi və gələcək yüzilliklərdə də Azərbaycan xalqının birlik və bərabərliyini təmin, milli kimliyimizi təyin edir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ideyaları azərbaycanlı olmaq fəlsəfəsini özündə əks etdirir. Əgər qısaca olaraq müstəqillik illərindən bugünkü olan tariximizi təhlil etməyə çalışsaq görərik ki, Ulu öndərin əməyi, uzaqgörənliyi, cəsarəti sayəsində xaosdan, etnik separatçılıqdan qurtulan Azərbaycan inkişaf edərək tarixi zəfər əldə edəcək qədər güclü bir dövlətə çevrilib. 2020-ci il 44 günlük Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz Zəfərin təməlinə də məhz böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin yaratdığı dəyərlər, qurduğu dövlət sistemi dururdu. Hesab edərim ki, ən böyük xidmətlərdən biri də Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı üçün siyasi məktəb yaratmaq olub. Ulu öndərin siyasi məktəbinin yitirməsi olan Ali Baş Komandan İlham Əliyev Heydər Əliyevin dəyərləri və prinsiplərinə sadıq qalaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etdi. Ona görə də nə qədər ki, Azərbaycan var, Heydər Əliyevin ideyaları o qədər yaşayacaq".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Azad edilmiş ərazilərdə biznes fəaliyyəti üçün güzəştlər açıqlandı

Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında genişmiqyaslı bərpa və yenedənqurma ilə yanaşı, sürətli iqtisadi reintegrasiya tədbirləri görülür, biznesin canlanması məqsədilə sağlam bünövrə yaradılır. Ağdam və "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" sənaye parklarının yaradılması bu məqsədlə həyata keçirilən ən önəmli işlərdəndir.

"APA-Economics" xəbər verir ki, burada sahibkarların müxtəlif güzəştlər əldə etməsi üçün əlverişli şərait yaradılıb və biznes fəaliyyəti stimullaşdırılır:

- aşağı həddə icarə haqqı tətbiq edilir;
- dövlət vəsaiti hesabına kommunikasiya və logistik infrastruktur qurulur.
- İnfrastruktur elektrik, təbii qaz, içməli və texniki su, sürətli internet, həmçinin daxili və tranzit yük daşımalarını həyata keçirməyə imkan verən avtomobil və dəmir yolu, eləcə də anbarlardan ibarətdir.

Sənaye zonalarının avtomobil və dəmir yolu qovşaqlarının üzərində yerləşməsi yüklərin asan daşınmasına imkan verir. Rezidentlər bu imkanlardan istifadə edərkən:

- investisiya xərclərinə qənaət edir;
- məhsulun maya dəyərini aşağı sala bilirlər.

Bundan əlavə, sənaye

parklarında:

- idarəetmə ilə bağlı məsləhət;
 - sənaye üzrə ixtisaslı kadrların hazırlanması
 - və digər dövlət dəstəyi tədbirləri təşkil olunur.
- Ölkənin digər yerlərində fəaliyyət göstərən sənaye parklarından fərqli olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilər-

dəki sənaye parklarında kommunal, xammal, sosial sahələri əhatə edən əlavə güzəştlər paketi təklif edilir.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdəki sənaye parklarının rezidentləri üçün tətbiq edilən güzəştlər bunlardır:

- Rezidentlər qeydiyyatdan alındığı vaxtdan başlayaraq, 10 il müddətinə mənfəət, əm-

lak, torpaq və sadələşdirilmiş vergidən azaddırlar.

- Müvafiq iqtisadi fəaliyyət sahələri üzrə texnika, texnoloji avadanlıq və qurğuların, xammal və materialların idxalı ƏDV və gömrük rüsumundan azad edilib.

- Məcburi dövlət sosial sığorta haqqı subsidiyalaşdırılır.

- Bölgədə vergi uçotuna alınan və istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan riskli vergi ödəyicisi olmayan sahibkarlara kom-

munal xidmətlərdən (elektrik enerjisi, təbii qaz, su təchizatı və tullantı sularının axıdılması xidməti) istifadəyə görə ödədikləri vəsaitin 20%-i məbləğində maliyyə yardımı ödənilir.

- Sahibkarların maliyyə əlçatanlığının artırılması üçün güzəştli kreditlər verilir.

- Sahibkarlar bank və bank olmayan kredit təşkilatlarından əldə etdikləri kreditlər üzrə dövlət zəmanəti və subsidiya-dan yararlanırlar. İnvestisiya layihəsi həyata keçirən sahibkarların məbləği 5 milyon manatadək, müddəti 7 ilədək, illik faiz dərəcəsi 15%-dək olan biznes kreditlərinin 90%-dək hissəsinə dövlət zəmanəti verilir. Bu kreditlərin illik faiz dərəcəsinin 10% bəndi 36 aya qədər müddətdə dövlət tərəfindən subsidiyalaşdırılır.

Sahibkarlar elektron hökumət portalı və İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun rəsmi internet sahifəsi (<https://edf.gov.az>) üzərindən "Elektron kredit və zəmanət" informasiya sistemində qeydiyyatdan keçərək mexanizmdən yararlanmaq üçün müraciət edə bilərlər.

İnsan kapitalının inkişafı məqsədilə iş yeri işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə olan mütəxəssislərə

- əlavə məzuniyyət verilir;
- onların aylıq vəzifə maaşlarına əlavələr hesablanır.

Təzliklə Ağdam Sənaye Parkında tikinti materiallarının, havalandırma və yanğınsöndürmə avadanlıqlarının, müxtəlif metal məmulatlarının, həmçinin ayaqqabı və s. məhsulların istehsalı müəssisələri istehsal fəaliyyətinə başlayacaq. Yaradıldığı vaxtdan 3 ildən az keçməsinə baxmayaraq, artıq Ağdam Sənaye Parkı rezidentlərinin sayına görə ölkədə ikinci sənaye parkına çevrilib. Araz Vadisi İqtisadi Zonasında isə əsasən texnikalara xidmət üçün layihələr həyata keçirilməkdədir, logistika və avadanlıq layihələrinin icrası gözlənilir.

Göycə, yoxsa göyçə

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

**“Göy cöngə, dümgöy cöngə, gömgöy cöngə”
 (dördüncü siniflərin imtahan sualından)**

Öncə oxucularımızı Müstəqillik Günü bayramı münasibətilə təbrik edirəm. Müstəqil olmaq çox yaxşı haldır, bəlkə indiki gənclər bilməz, biz uşaq olanda sovet hökumətinin zülmü altında inildəyirdik. Nə qazanırıqsa, hamısını Moskva tutub əlimizdən alırdı.

Düzdür, indi də qazandıqlarımızı əsasən əlimizdən alırlar, ancaq öz millətimizə veririk! Bundan gözəl nə ola bilər? Öz rüşvətxorumuz hansısa Vasyadan, Nataşadan əzizdir. Sovetin vaxtında şairləri Sibire sürgün edir, Nargin adasında öldürüldülər, indi Şabranda kottec, Bakıda adaya baxan təmirli mənzil verirlər.

Ali Sovetdə deputatları isə sağıcı və çobanlardan təşkil edirdilər, onlar da iclasda çapan çalıb dağılışırdı. Maşallah, indi Milli Məclisdə hüquqşünaslar, siyasətçilər, iqtisadçılar əyləşir. Nəse, söhbəti çox uzatmayım, bayramınız qutlu olsun, həmişə müstəqil olasınız.

Gündəmə keçək. Gündəmdə duran başlıca məsələlər isə Balaəlinin dekan qoyulması perspektivləri, alçanın qiyməti, gilasin səbətin dəyişməsi, toz fırtınası və neftin qiymətinə büdcədə yenidən baxılmasıdır. Şəxsən mən alçanın qiymətindən başqa nəse maraqlandırmıram.

Burada isə biz qiymətin əmələ gəlməsi faktoruna baxmalıyıq. Alçanın dükan-bazar qiyməti necə formalaşır? İlk növbədə maya dəyəri hesablanır. Kəndli ağaca nə qədər xərc çəkib, neçə manatlıq su, gübrə verib, hansı zərərvericilərə qarşı dərmanlayıb və sairə. Üstünə gəlinməlidir nəqliyyat xərcləri, bazarda yerin icarəsi, vergilər. Nəhayət, mənfəət də əlavə olunmalıdır, çünki mənfəət olmasa gələn il alça becərən tapılmaz.

Əlbəttə, müəyyən vətən fədailərini nəzərə almasaq. Belə bir qrup adam var, onlar soğan, pomidor, xiyar, alça, kartof, çiyələk və sairə becərib, hər il ziyana düşürlər. Ancaq yenə yorulmadan xalq yolunda canlarını qoyurlar. Bunlar arasında deputatlar, icra başçıları xüsusi seçilir. Məsələn, Ramiz Mehdiyev aparatda vəzifə tutanda xanımı Qalina xanımın adına Novxanıda üzüm bağları salmışdı. Ziyana işlədiyi üçün üzümliyə hər il Kənd Təsərrüfatı Nazirliyimiz dotasiya ayırırdı. 5 min manat, 10 min manat... Mövsümə baxırdı.

Bu misali havayı yerə çəkmədim. Bəzən əhali, xüsusilə şəhər sakinləri və nəğməli qonaqlarımız meyvə-tərəvəzin bahalıqından şikayətlənir, lakin onların necə yaranması haqda təsəvvürləri olmur. Yuxarıda saydıqlarımızla bitmir ki? Meyvələrin son satış qiymətinin daxilində vətən sevgisi, icra başçısına məhəbbət, polis rəisinə diqqət, prokurora səmimiyyət, nazirliyə mərhəmət və sairə bu kimi elementlər də vardır. Nəticədə alça olur kilosu 15 manata.

İnsafən, adı Göycə olan alçanı ucuz satmaq da ayıbdır. Axı bu meyvə bizə qədim torpaqlarımızı, işğal altında olan müqəddəs gölümüzü xatırladır. Gələn etiraf edək, Göycə alçasının qiymətindən narazılıq edənlərin qanı yoxlansa, heç yaxşı faktlar ortaya çıxmaz. Düşünürəm əlaqədar orqanlar araşdırma aparmağa borcludur.

Sözgəlişi, nəhayət, Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu da fəaliyyət göstərməli, bu ümummilli məsələyə birdefələk aydınlıq gətirməlidir. Bəziləri sözügedən meyvəni “göycə”, bəziləri “Göyçə” adlandırıb, nəticədə qarışıqlıq, xaos yaranır, sabitliyə xələl gəlir.

Bir elmi versiya budur ki, alça ilk dəfə Göyçə tərəfdən müstəqil respublikamıza yayılıb. İkinci versiyaya görə, rəngi göyümtül olduğu üçün göyçə deyilir. Üçüncü ehtimal bazardan alça almaq istəyib göynəyən alıcının hissələrinə istinad edir. Dördüncü nəzəriyyə beləncikdir ki, qədimlərdə bir göyçək nazir varmış, alça bolluğu yaradıbmış, xalq onun keyfiyyətini əsrlər boyu yaşatmaq qərarına gəlmişdir.

Hansı düzdür, şəxsən mən bilmirəm. İnstitut bilməyə borcludur. Boş-boş oturunca belə problemləri həll etsinlər. Son olaraq qeyd edirəm ki, milli müstəqilliyimizdən qabaq bu qədər alça da yox idi.

Azərbaycan və Ermənistan arasında ortaq sülh sənədi üzərində danışıqlar fasilələrlə də olsa, davam edir. Son olaraq iki ölkənin XİN başçısı - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzoyan Almatıda bir araya gələrək, konkret sənəd mətnini razılaşdırmağa çalışıblar.

Həm Bakı, həm də İrəvan Almatı müzakirələrini konstruktiv adlandırır. Bununla belə, sülh sənədinin nə vaxt imzalanacağı bəlli deyil. Ötən həftə Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Vaan Kostanyan deyib ki, Ermənistan və Azərbaycan arasında mümkün sülh müqaviləsi ilə bağlı müəyyən fikir ayrılıqları qalır, lakin sülh sənədinin mətninin razılaşdırılması istiqamətində işlər davam edir. Onun sözlərinə görə, Ermənistan münasibətlərin nizamlanması və sülh haqqında saziş imzalamğa və həyata keçirməyə hazırdır. “Azərbaycanın mövqeyinə gəlincə, əvvəllər dediyimiz kimi, hələ də bəzi fikir ayrılıqları var. Ümidvarıq ki, vahid mətnə nail ola biləcəyik, bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Hər görüşdə biz iki tərəfin mövqelərini bir-birinə yaxınlaşdırmağa çalışırıq”, - o bildirib.

Baş nazir Nikol Paşinyan isə bir daha bəyan edib ki, ölkənin yeni konstitusiyaya ehtiyacı var. Nikol öz xalqına müraciətində onu “real Ermənistan qurmağa” çağırıb. “Bizim qeyri-dövlət xalqından dövlət xalqına çevrilməli olduğumuz məqam konstitusiya referendumudur”, - Paşinyan qeyd edib. Nəhayət, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan keçən həftəsonu Avropa Birliyinin (AB) xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Jozep Borrellə telefon danışığı zamanı bildirib ki, Bakı ilə sülh sazişinin yekun layihəsində əldə olunmuş razılaşmaları birləşdir-məklə Azərbaycanla yekun razılığa gəlmək mümkün olacaq.

Söhbət hansı razılaşmalardan gedir? İkinci yandan, Azərbaycan və Türkiyəyə ərazi iddialarının əks olunmayacağı yeni konstitusiyasını (referendumu) tezləşdirməyə Paşinyana nə mane olur? Baş nazir nədən ehtiyat edir? Yeni konstitusiyaya qəbul edilmədən Bakı hansısa sülh sənədinin imzalanmasına razı olarmı? Əlbəttə, daha 4 kəndimizin dinc yolla

2024 sülh ili olacaqmı... - mübahisə müharibədən yaxşıdır

COP29 ərəfəsində Ermənistanla Azərbaycanın ən azı çərçivə sənədi imzalaması gözlənilir; lakin kənar müdaxilələr və etiraz aksiyaları danışıqları ertələyə bilər

qaytarılması pozitiv hadisədir. Fikir ayrılıqları, mübahisə də, hər halda, müharibədən yaxşıdır. Ancaq müəyyən müddətdə. Ondan sonra gec ola bilər. Əsas hədəf - sülh sənədinin imzalanması olmalıdır.

Onu da demək lazımdır ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Bakıda keçiriləcək COP29 konfransında iştirak edə bilər. Amma bu səfərə qədər həllini tapmalı məsələlər var. Ən azından Bakı ilə İrəvan çərçivə sazişi imzalamalıdır. Biz xatırlayırıq ki, hələ qış aylarında Böyük Britaniyanın baş naziri Rüş Sunak sülh sənədi anonsu vermişdi. İlk dəfə bu fikir Sunakdan gəlmişdi - noyabrda sülh müqaviləsi imzalanabilir. Prezident İlham Əliyev COP29-la bağlı ADA-da keçirilən beynəlxalq forumda bildirmişdi ki, COP29-dan əvvəl Azərbaycanla Ermənistan arasında ən azı baza prinsipləri ilə bağlı razılaşmanın əldə olunması tamamilə realdır. Daha sonra Ermənistanın baş nazirindən oxşar sözlər səslənmişdi. Tarixin məhz noyabr göstərilməsi isə BMT-nin İqlim Də-

yişikliyi konfransı ilə əlaqələndirilir. Yeni Bakıda olacaq nəhəng tədbirə kimi iki dövlət sülh sazişi bağlamaqla dünyanın rəğbətini qazana bilər. Ardınca deputat Zəhid Oruc parlamentin iclasında Paşinyanın Azərbaycana dəvət olunmasına çağırış etmişdi. Paşinyan Türkiyəyə də səfər edərək Ərdoğanın inaqurasia mərasimində iştirak edə bilər. İndi isə etimad mühiti yaranmaqdadır, ikitərəfli danışıqlarla sülh sazişinin mətni razılaşdırılır, Almatı, Tiflis, dövlət sərhədlərində görüşlər keçirilir, o zaman liderlərin də həm dövlət sərhədində görüşü mümkündür, həm də Paşinyanın Azərbaycana gəlişi...

AMİP sədri Arzuxan Əliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, çərçivə sənədinin imzalanması istisna deyil: “Qazağın kəndlilərinin qaytarılması göstərdi ki, bu prosesi sürətləndirmək lazımdır. Lakin kənarda müdaxilələr var və işlətləri danışıqlar dalana dirəməkdir. Biz izləməliyik ki, Paşinyan bu aksiyaları necə sabitləşdirəcək. Orada etiraz edənlər revanşist güclərdir və Azərbaycanla sülhün əleyhinə

olan qüvvələrdir”, - deyir A.Əliyev vurğuladı. Partiya sədri-nin fikrincə, hadisələrin gedişatı yaxın zamanlarda bu formatda danışıqların aparılması və sülhə nail olunmasını ertələyə bilər: “Əgər Paşinyan prosesi yönləndirəcəksə, danışıqlarda irəliləyiş mümkündür. Amma deməzdim ki, belə tezliklə sülh müqaviləsi olacaq. Çünki fikir müxtəlifliyi mövcuddur, sadəcə, çərçivə sənədi mümkündür”.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimova görə, COP29 Bakı-İrəvan sülh proqramına alternativ yol göstərən istiqamət kimi simvolizə edilə bilər: “Düşünürəm ki, Azərbaycanla Ermənistan mötəbər beynəlxalq tədbirdə rəsmi İrəvanın da iştirakını təmin etmək üçün danışıqlar aparmaqda maraqlıdır. Çünki bu, qarşılıqlı etimad mühitini və sülh üzrə anlaşmanın narrativlərini asanlaşdırən platforma ola bilər. Qısası, COP29 sülh müqaviləsi layihəsini təşviq edir, amma ümumilikdə Azərbaycanla Ermənistanın bu il yekun sülh sazişi imzalayacağını proqnozlaşdırma bilmirəm”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

Bu gün - mayın 28-dən İranda keçiriləcək erkən prezident seçkisinə qatılacaq namizədlərin ilkin qeydiyyatı başlanır. “Yeni Müsavat” yada salır ki, seçki bir ay sonra - iyunun 28-nə təyin edilib. Yerli KİV növbədənəkar prezident seçkisinə namizədliyi irəli sürülməsi ehtimal olunan şəxslərin adlarını açıqlayıb.

Onların arasında Təbrizin İran parlamentindəki millət vəkili Məsud Pezeşkian, Həmədandan olan İran Mərkəzi Bankının keçmiş rəhbəri Əbdülnasir Hümmei və bir çox əhəmiyyətli vəzifələrdə işləmiş maraqlı Möhsün Mehre-lizadənin də adları var. Belə desək, İranın prezidenti azərbaycanlı ola bilər. Siyasi şərhçilərə görə, adçıkilən azərbaycanlıların, xüsusən Məsud Pezeşkianın prezident olmaq şansı yüksəkdir. Lakin azərbaycanlıların islahatçı mövqelərinə görə ali dini rəhbər Seyid Əli Xameneyi və ətrafının buna imkan verəcəyi gözlənilir. Bundan əvvəlki prezident seçkisinə həmədanlı Əbdülnasir Hümmei İbrahim Reisinin ən ciddi rəqibi hesab edilirdi.

Lakin onlarla yanaşı, İshaq Cahangiri, Məhəmməd Cavad Zərif, Mahmud Əhmə-dinejad, Məhəmməd Bagir Qalibaf, Məhəmməd Müxbir, Məhəmməd Arif, Məhəmməd Bagir Nobəxt, Səid Cəlili, Hüseyn Dehqan, Həddad Adil, Pərviz Fəttah, Əlirza Zakani, Möhsün Həşiməli Laricaninin də növbəti prezident seçkisinə iştirakı gözlənilir. İran mediasında hazırda prezident vəzifələrini icra edən Məhəmməd Müxbirin, eləcə də Məhəmməd Bagir Qalibafın adı çəkilir. Maraqlıdır ki, İranın 6-cı prezidenti Mahmud Əhmə-dinejadı onun evində ziyarət edənlərdən biri “ölkənin vəziyyətini yaxşı-

laşdırmaq və seçkilərdə gərünməsinə zəmin hazırlamaq” üçün ondan qeydiyyatdan keçməsinə xahiş edib. Əhmə-dinejadın cavabı belə olub: “Araşdıracam və uyğun olarsa, mütləq iştirak edəcəm, çünki İranda və dünyada baş verən proseslər kəskin şəkildə dəyişir, ölkənin vəziyyəti çox həssas və təhlükəlidir”.

Mahmud Əhmə-dinejadın etnik mənsubiyyəti barədə məlumatlar fərqlənir. Onun azərbaycanlı, talış, hətta yəhudi əsilli olması barədə iddialar səsləndirilir. 2005-ci il iyul ayının 24-də keçirilmiş prezident seçkisinin ikinci turunda o, qələbə qazanıb, həmin ilin avqust ayının 3-də bu vəzifədə Məhəmməd Hə-təmini əvəz edib. Bundan əlavə, İbrahim Reisinin xanımı Cəmilə Ələməlhudanin öz namizədliyini irəli sürəcəyi istisna edilmir. Xameneyinin oğlu Müctəbə Xameneyinin adı da iddiaçılar arasında hal-lanmaqdadır. Bəs hazırda ən şanslı namizəd qismində kim görünür? Etnik azərbaycanlı olan Xameneyinin seçimi kimin üzərinə düşə bilər?

Politoloq Elxan Şahinoğlunun fikrincə, islahatçı qanadın iyunda İranda keçiriləcək prezident seçkisinə uğur qazanacağını söyləmək çətindir: “Mühafizəkarlar öz tərəfdarlarından birini bu kürsüyə seçilməsinə çalışacaqlar. Ali dini lider Əli Xameneyi də İbra-

İranın prezidenti azərbaycanlı ola bilər - yarış başladı, maraqlı adlar...

Bu gündən erkən seçkiyə qatılacaq namizədlərin qeydiyyatına start verilir; analitiklərin fikrincə, mühafizəkar qanaddan biri seçiləcək və ultra-sağçılar möhkəmlənəcəklər

him Reisini əvəzləyəcək şəxsin mühafizəkarların düşərgəsindən olmasını istəyəcək. İranda son prezident seçkisi səs verənlərin sayının xeyli azalması ilə müşahidə olunmuşdu. “İslahatçılar” adlandırılan qrupun seçkidə uğur qazanacağını söyləmək çətindir. Mühafizəkarlar İsrailin obrazında “xarici düşmən”lə mübarizə fonunda mövqelərini əllərindən verməməyə çalışacaqlar”. E.Şahinoğlunun dediyinə görə, İran prezi-

dentinin ölümü ilə yadda qalan helikopter qəzası ilə bağlı müzakirələr illərlə davam edəcək.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova konkret ad çəkməyə də, konservantlardan birinin prezident olacağını gözləyir: “Xameneyinin oğlu da ola bilər. İran mətbuatında buna işarə edilir. Amma onun adı həm də atasından sonra ali dini rəhbər kimi keçir. Hazırda vitse-prezident Müxbir kifayət qədər təcrübəli

adamdır. Onun Xameneyi ilə də yaxşı əlaqələri var. Ola bilsin ki, onun üzərində dayan-sınlar. Məhəmməd Bagir Qalibaf parlament sədridir, prezident olması sual doğurur. Seyid Cəlili də mümkündür. Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının keçmiş baş katibidir. Hələlik ali dini liderin hansı namizəd üzərində dayandığı hiss olunmur, hər hansı açıqlama da verməyib, kimə simpatiyası olduğu-na da eyham vurmayıb. Ona görə proqnozlaşdırmaq çətin-

dir. Sadəcə, İran teokratik dövlətdir, ali rəhbər böyük səlahiyyətlərə malikdir, prezidentin kimliyi böyük əhəmiyyət kəsb etmir. Yalnız onu demək olar ki, ultra-sağçı qüvvələr daha da möhkəmlənəcəklər”. **Ekspert seçkinin sakit keçəcəyini təxmin edir:** “Reisinin ölümündən sonra iğtişaşlar baş vermədi, aksiyalar olmadı. Baxmayaraq ki, onun prezidentliyi dövründə Məhsa Əmininin öldürülməsinə etiraz olaraq aylarla mitinqlər keçirilmişdi. O baxımdan seçki dinc keçəcək və İranın siyasi sistemi qaldığı yerdən davam edəcək. Məncə, kimin prezident seçilməsindən asılı olmayaraq, Azərbaycanla münasibətlərə də mənfi təsiri olmayacaq”.

Xatırladaq ki, İran prezidenti İbrahim Reisinin içərisində olduğu helikopter mayın 19-da Azərbaycanla sərhəddən Təbrizə qayıdarkən Şərqi Azərbaycan əyalətinin Vərzəğan və Culfa şəhərləri arasındakı dağlıq bölgədə qəzaya uğrayıb. Qəzaya uğrayan helikopterdə prezident İbrahim Reisi ilə yanaşı xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian, Şərqi Azərbaycan valisi Malik Rəhməti, Təbrizin imamı Seyid Məhəmməd Ali Həşim, general Seyid Mehdi Musəvi, Prezidentin mühafizə xidməti rəhbəri, mühafizəçilər və 3 nəfər heyət üzvü də həlak olub.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Bakıda saxlanılan fransız casusdan xəbər var

Çingiz Qənizadə: “Onun əfvə düşməsi indiki halda mümkün deyildi”

Ötən həftəsonu Fransa səfiri Ann Buayon ilk dəfə Laçında oldu. Diplomat Azərbaycanda akkreditə olunmuş diplomatik korpusun üzvləri, o cümlədən hərbi attaşelərin iştirakı ilə COP29-la əlaqədar təqdimat mərasiminə qatıldı. Bu, pozitiv hadisə olsa da, hələ ki səfiri Şuşaya ayaq basmayan tək dövlət yenə Fransadır.

Azərbaycan-Fransa münasibətləri isə öz tarixinin ən qəliz dövründən keçir. Bunun da günahı əlbəttə ki, biz-

də deyil. Regionun vazkeçilməz dövləti olan Azərbaycanla hesablaşmaq istəməyən, erməni separatizminin

kökünü kəsmiş 44+1 günlük savaşın nəticələrini çətinliklə həzm edən Fransadır. Dəlil-sübutlardan biri də fransız Martin Ryanın casusluğa görə ötən ilin dekabrında Bakıda həbs edilməsidir. Xatırladaq ki, M.Ryan “Merkorama” MMC-nin baş direktoru olub.

Məlumatlara əsasən, Ryan onu məxfi əməkdaşlığa məcbur edən, sonradan Bakıdan qovulmuş Fransanın 2 DGSE (Xarici Kəşfiyyat Baş İdarəsi) agentləri tərəfindən istifadə (manipulyasiya) edilib.

Martinin məhkəməsi nə vaxt başlayacaq? Proses nə qədər uzana bilər? Onun növbəti əfvə düşmə şansı varmı?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a deyib ki, Fransa səfirinin Laçına səfəri müsbət haldır: “Səfirin Laçına səfərini ükrə bürüzə vermək istəmirlər. Əgər səfir işğaldan azad olunan Laçına gedibse, Şuşaya da gedəcək. Şuşaya da səfərlər olacaqsə, gedəcəklər. Fransa reallığı qə-

bul etməlidir. Şuşa, Laçın və işğaldan azad olunan digər ərazilər Azərbaycan torpaqlarıdır və orada keçirilən tədbirlərdə diplomatik korpus təmsilçiləri dəvətli-dirsə, Fransa səfiri də iştirak etməlidir və ya könüllü şəkildə gedib o ərazilərdəki erməni vandalizmini, erməni vəhşiliklərinin izlərini görməlidir. Bu gün Fransa ermənilərdən daha çox erməni rolunu oynayır”.

Çingiz Qənizadə deyib ki, Fransa, sadəcə, Azərbaycanın qələbəsini qəbul etməkdən yayınmağa çalışır: “Erməni separatizminin 30 illik kökünü 44 günə kəsədik. Eyni zamanda Fransa vətəndaşı Martin Ryan Azərbaycanda casusluğa görə həbsdədir və hazırda istintaq altındadır. Hesab edirəm ki, Fransanın Xarici Kəşfiyyat İdarəsi öz vətəndaşlarından

bu cür cılız istifadə etməkdən çəkinməli idi. Martin Ryanı casusluğa cəlb etməklə ona da, ailəsinə də böyük bir problem yaradıblar. Yeni öz vətəndaşından çox erməni maraqlarını qoruyan bir dövlətin siyasi hakimiyyətinin işi bundan artıq ola da bilməz”.

Çingiz Qənizadə deyib ki, Martin Ryanın məhkəməsinin nə vaxt başlayacağı məsələsi istintaqın gedişatından asılıdır: “İstintaq hesab etsə ki, yeni hallarla bağlı da araşdırma aparılmalıdır, bu zaman istintaq müddəti artırıla bilər. Onun əfv məsələsi isə tamamilə başqa bir məsələdir. Əfv cənaab Prezidentin konstitusion hüququdur. Əfv barələrində məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü çıxarılmış şəxslər düşə bilər. Hələlik Martin Ryanın işi məhkəməyə göndərilməyib, barəsində hökm də yoxdur. Onun əfvə düşməsi indiki halda mümkün deyildi”.

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

"Türkiyə lirəsinə inamın artması fonunda onun dəyərdən düşməsi dayanıb". Belə bir əminliyi Türkiyənin maliyyə və xəzinə naziri Mehmet Şimşək dilə gətirib. "Türk lirəsi artıq dəyərdən düşməyəcək. Ona inam artıb", - Şimşək TRT Haber telekanalında bildirib.

Nazirin sözlərinə görə, Türkiyənin xarici ticarət kəsiri azalır və maliyyə mənbələri ilə bağlı heç bir problem yoxdur. "Hazırda Türkiyədə çoxlu xarici valyuta var, ona tələbat azaldığı halda ölkəyə artıq miqdarda valyuta idxal olunur", - nazir vurğulayıb. O həmçinin türkiyəli ixracatçıları narahat olmamağa çağıraraq, çünki hökumət onlara hər cür dəstəyi verməyə davam edəcək.

Mart ayında Türkiyə lirəsinin dollar qarşısında dəyəri ilk dəfə olaraq 1 dollar üçün 32 lirə səviyyəsinə qədər azaldı, tarixi antirekord vurmuşdu. Hazırda lirə 1 dollar 32,2 lirədən satılır.

Türkiyənin Statistika İnstitutunun (TÜİK) məlumatına görə, aprel ayında illik inflyasiya mart ayındakı 68,5 faizdən 69,80 faizə yüksəlib. Bu, illik inflyasiyanın 84,39 faiz olduğu 2022-ci ilin noyabrından bəri ən yüksək göstəricidir. ENAG-ın bir qrup müstəqil iqtisadçısı isə ötən ayın sonunda illik inflyasiyanı 124,35 faiz səviyyəsində qiymətləndirib. Nazir Mehmet Şimşək daha əvvəl bəyan etmişdi ki, hökuməti 2026-cı ilə qədər qiymət sabitliyinə və birrəqəmli inflyasiyaya nail olunacağına ümid edir.

Prezident R.T.Ərdoğan isə bildirib ki, inflyasiya mayın sonlarında zirvəyə çatacaq və ondan sonra sürətlə azalmağa başlayacaq. "İllik inflyasiyanın may ayında pik səviyyəsinə çatacağını və bunun ardınca sürətlə azalacağını gözləyirik. İlin ikinci yarısından etibarən biz dez-inflyasiya dövrünə qədəm qoyacağıq", - Ərdoğan əlavə edib.

Türkiyə Ticarət Nazirliyinin məlumatına görə, aprel ayında ölkənin ixracı 2023-cü ilin eyni ayı ilə müqayisədə 0,1 faiz artaraq 19 milyard 271 milyon dollara, idxal isə 42,1 faiz artaraq 29 milyard 171 milyon dollara çatıb.

Ünvanı xarici ticarət həcmi 2,6 faiz artaraq 48 milyard 442 milyon dollara çatıb.

Yanvar-aprel aylarında ixrac əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2,7 faiz artaraq 82 milyard 873 milyon dollar, idxal 8,9 faiz azalaraq 113 milyard 117 milyon dollar, xarici ticarət həcmi 4,3 faiz azalaraq 195 milyard 990 milyon dollar olub.

Sözgedən dövrdə xarici ticarət kəsiri 30,5 faiz azalaraq 30 milyard 243 milyon dollar təşkil edib.

Ölkəyə xarici valyuta axınının təmin edən turizmde birinci rübdə artım qeydə alınıb. Türkiyənin Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin məlumatına görə, bu dövrdə Türkiyəyə gələn əcnəbilərin ümumi sayı

Türkiyə lirəsi "qara zolaq"dan çıxdımı? - təhlil

Ekspert: "Son bir ildə qardaş ölkədə həyata keçirilən islahatlar..."

13,37 faiz artaraq 7,04 milyon nəfərə çatıb. Yanvar-mart aylarında Türkiyəyə ən çox turist gələn ölkələrin siyahısında ilk üç yeri İran, Almaniya və Rusiya tutub.

Hesabat dövründə Türkiyəyə 737,5 min İran vətəndaşı, 688 min Almaniya vətəndaşı, 682 min Rusiya vətəndaşı səfər edib. Bu, xarici turistlərin ümumi sayının müvafiq olaraq 10,6 faizini, 9,7 faizini və 9,6 faizini təşkil edir. Eyni zamanda 2024-cü ildə iranlı turistlərin payı ilin birinci rübündə 4 faiz artıb, rusiyalı turistlər isə təxminən 3 faiz azalıb.

Türkiyə hökuməti inflyasiyanın qarşısını almaq üçün sünü qiymət artımına gedən qərarı mübarizəni sərtləşdirir. May ayında Türkiyə parlamenti ölkənin ticarət qanunvericiliyinə dəyişiklikləri təsdiqləyib. Dəyişikliklər həddindən artıq və əsassız qiymət artımına və mənfəətin saxlanması ilə sünü qıtlıq yaradılmasına görə cərimələrin tətbiqini nəzərdə tutur. Dəyişikliklərin əsaslandırılması sənədində qeyd olunur ki, qiymət sabitliyinə nail olmaq və inflyasiyanı azaltmaq üçün Türkiyədə əmtəə və xidmət istehsalçılarına və tədarükçülərinə qarşı yeni tənəzzimləyici və sanksiya tədbirlərinin qəbulu zərurətə çevrilib. Təkcə son bir ildə 60 faizdən çox inflyasiya fonunda bir çox mal və xidmətlərin qiymətləri on faizdən bir neçə dəfəyə qədər artıb. Bu, eyni zamanda maliyyə müstəvi-

sində problemi kəskinləşdirir və sosial sabitliyin pozulmasını artırır.

Bundan sonra mal və xidmətlərin satış qiymətinin əsassız olaraq artırılması hər bir belə pozuntuya görə 3 min dollardan 30 min dollara qədər (100 mindən 1 milyon lirəyə qədər) cərimə ilə cəzalandırılacaq. Bu, istehsalçılara, təchizatçılara və pərakəndə satıcılara aiddir.

Onlar həmçinin sünü şəkildə malları anbarlarda saxlayaraq çatışmazlıq yaratdıqlarına görə cəzalandırılacaqlar. Cərimələr 30 min dollardan 370 min dollara qədər olacaq. Son vaxtlar Türkiyədə bir sıra bazar iştirakçıları istehsalçılardan mağazalara qədər bütün zəncir üzrə qiymət dəyişiklikliyi dinamikası ilə bağlı qeyri-müəyyənlik səbəbindən da im artan inflyasiya nəzərə alınmaqla onların xərclərini ödəyə biləcək daha yüksək qiymətlər və daha çox mənfəət əldə etmək üçün malları qəsdən anbarlarda saxlayır və ya gözlənilmədən kifayət qədər miqdarda istehsal etmirlər. Bu davranış tədarük zəncirində daimi və idarəolunmaz qiymət artımı riski ilə qapalı dairə effekti yaradıb.

Türkiyə iqtisadiyyatında qeydə alınan pozitiv dəyişiklikləri "S&P Global Ratings" Beynəlxalq Reyting Agentliyi qiymətləndirib. Agentlik may ayında Türkiyənin uzunmüddətli xarici və yerli valyutada reytingini "B"dən "B+" səviyyəsinə yüksəldib. "Yeni Müsavat" agentliyin yaydığı məlu-

mata istinadən xəbər verir ki, reyting proqnozu "müsbətdir".

Məlumatda həmçinin qeyd olunur: "Biz gözləyirik ki, ölkədə keçirilən bələdiyyə seçkilərindən sonra Türkiyə hakimiyyəti pul siyasətini sərtləşdirmək və tədricən fiskal konsolidasiya yolu ilə inflyasiya ilə mübarizəni davam etdirəcək".

S&P inflyasiyanın azaldılması və iqtisadiyyatın dollarlaşmasının yavaşlaması ilə yanaşı, qarşıdakı iki il ərzində Türkiyənin cari hesab kəsirinin daralacağını proqnozlaşdırır. Bununla yanaşı, agentlik analitikləri ölkədə inflyasiyanın 2028-ci ilin əvvəlinə qədər ikirəqəmli səviyyədə qalacağını düşünürlər.

S&P bildirib ki, Türkiyənin Mərkəzi Bankı əsas faiz dərəcəsinə 2024-cü ilin sonuna qədər hazırkı 50 faiz səviyyəsində saxlayacaq: "Ölkənin tədiyyə balansını yaxşılaşdırmaq davam edərsə, inflyasiya yavaşlarsa və türk lirəsi ilə daxili əmanətlər artarsa, ölkənin valyuta ehtiyatlarını yenidən qurmağa imkan verərsə, Türkiyənin reytingini yenidən yüksəldə bilər".

Ölkənin maliyyə sabitliyinə və ya hökumət büdcəsinə təzyiq artarsa, məsələn, lirənin zəifləməsinə dayandırmaq mümkün olmadıqda və ya hakimiyyət inflyasiyanın qarşısını almaq üçün tədbirlərdən imtina edərsə, S&P Türkiyənin reyting proqnozunu "stabil"ə dəyişə bilər.

Türkiyə iqtisadiyyatında, xüsusilə milli valyutasının mə-

zənnəsində qeydə alınan dəyişikliklər dönməz xarakter alması sayıla bilərmi? Türkiyə lirəsinin qara zolaqdan tamamilə çıxdığını söyləmək olarmı?

İqtisadçı-ekspert Elman Sadıqovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, Mehmet Şimşeyin rəhbərliyi ilə yeni hökumət iş başına keçəndən sonra Türkiyə iqtisadiyyatında bir dönüş baş verdi: "Əslində bu dönmüş bütövlükdə iqtisadi siyasətdə baş verdi və onun müsbət nəticələri artıq hiss olunmaqdadır. Bununla bağlı iqtisadçılar arasında fikir ayrılıqları vardı: bir qisim atılan addımların nəticəsiz qalacağını gözləyirdilər. Mehmet Şimşeyin iqtisadçı kimi baxışlarına bələd olan adam olaraq, mən o vaxtdan dedim ki, o, nəzərdə tutduğu islahatların həyata keçiriləcəyinə əmin olmasa, işi öz üzərinə heç zaman götürməzdi. Doğrudan da, zaman keçdikcə, biz gördük ki, Mehmet Şimşək iqtisadiyyatı böhrandan çıxarmaq üçün zəruri hesab etdiyi bütün dəyişikliklərə, qərarlara nail oldu. Türkiyə iqtisadiyyatında çətinliklərin yaranmağa başlaması 2006-cı ildən müəyyən əlamətlərlə görünməyə başlamışdı, 2013-cü ildə onların dərinləşdiyi açıq görünürdü. 2018-ci ildə ən ciddi problemlər üzə çıxarkən müəyyən addımlar atıldı, tamamilə fərqli bir modelin tətbiqinə başlandı. Bu proses 4 il davam etdi və o model özünü doğrultmadı.

Həmin müddətdə problemlər o qədər dərinləşdi ki, onların aradan qaldırılması 6-7 il vaxt tələb edə bilərdi. Lakin Mehmet Şimşeyin təklif etdiyi addımlar sayəsində qısa müddətdə - 1 il ərzində problemlərin dərinləşməsinin qarşısı alındı, müəyyən sabitliyə nail olundu, mənfəi tendensiya müsbətə çevrildi. Amma əlbəttə ki, bütün məsələlər həllini tapmayıb. Inflyasiyanın ikirəqəmli ədədlərin ən aşağı həddinə düşməsi üçün ən azı 2025-ci ilin sonunu gözləmək lazım gələcək".

Ekspert bildirir ki, Türkiyədə son 1 ildə əldə olunan müsbət nəticələrdən biri dövlət ehtiyatlarının mənfəi 65 milyard dollardan mənfəi 13 milyard dollara çatmasıdır: "Bu, böyük irəliləyişdir və ona başlıca olaraq Türkiyə Mərkəzi Bankının valyuta bazasında məzənnəyə müdaxilə etməməsi sayəsində nail olundu. Eyni zamanda valyuta bazarı tam bazar tənظیمlənməsinə keçdi ki, bu da lirənin real kursu müəyyənləşdi. İndi Türkiyə Mərkəzi Bankı neinki valyuta bazasına dollar müdaxiləsi etmir, əksinə, bazardan dollar alır. Bu, lirəyə olan inamı artırdı.

İkinci önəmli məsələ tədiyyə balansında mənfəi saldırla bağlıdır. Ötən il aylıq mənfəi saldo 10-12 milyard dollara çatdı. 2024-cü ilin yanvarında bu, 2 milyard 556 milyon dollara qədər azaldı. Bu, çox önəmlidir. Yanvardan bəri bəzən 3-4 milyard dollara qədər artsa da, artıq 10 milyardlardan 2 dəfədən də çox aşağıdır. İllik mənfəi saldo 45,4 milyard dollardan 37,5 milyard dollara qədər azalıb.

Daha bir mühüm məsələ budur ki, qızıl və enerjiyə kənara qoysaq, Türkiyənin tədiyyə balansında 3 milyard 595 milyon dollarlıq müsbət saldo olar.

Beləliklə, ixracın artması, tədiyyə balansının mənfəi saldosunun kəskin azalması, mənfəi ehtiyatların azalması, valyuta bazasında tam üzən məzənnə rejiminin bərqərar olması, lirə/dollar kursunun sabitləşməsi Türkiyənin yeni hökumətinin atdığı addımların müsbət effektləridir. Və islahatlar davam edərsə, gözləntilər bu effektlərin davam edərək, daha müsbət xəttə keçməsi istiqamətlidir. Bu proses yalnız Türkiyənin cəlb olunması global böhran, hərbi toqquşma və sair hallar səbəbilə dayana bilər ki, inşallah, bu, baş verməyəcək".

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

“Gələcək müharibələrdə çox şey pilotsuz uçuş aparatlarından asılı olacaq”. “Yeni Məsəvat” xəbər verir ki, belə bir proqnozla amerikalı sahibkar və iş adamı İlon Mask X sosial şəbəkəsindəki sahifəsində çıxış edib. Onun fikrincə, gələcəyin müharibələr həqiqətən PUA-lar müharibəsi olacaq. “Dəqiq desək, bu, bir ayda istehsal olunan dronların sayının öldürülənlərin orta sayına vurulmasıdır. Bu göstərici ən çox kimdədirsə, o tərəf də qalib gəlir”, - deyər Mask əlavə edib.

Milyarder düzmü deyir, müharibələrin taleyini həqiqətən PUA-ları həll edəcək? Bu xüsusda Azərbay-

Gələcəkdə müharibələrin taleyini bu silah həll edəcək... - Azərbaycan və Türkiyə ön sırada

Ədalət Verdiyev: “Kimin pilotsuz vasitələrinin sayı və imkanları daha genişdirsə, müharibədə də həmin tərəf qalib gələcək”

can və qardaş Türkiyənin şansları, potensialı hazırda necə görünür?

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan hökuməti ölkənin müdafiəsi və milli təhlükəsizliyinin təmin olunmasına ayrılan vəsaitləri artırmaq qərarı verib. Bu, dövlət büdcəsinə dəyişiklikləri nəzərdə tutan qanun layihəsində əksini tapıb. Layihəyə əsasən müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinin 6 milyard 421 milyon manatdan 7 milyard 126,35 milyon manata çatdırılması nəzərdə tutulur. Bu, həmin xərclərin 705 milyon manatdan çox (11%) artırılması deməkdir.

Qeyd edək ki, internetdə PUA-larla bağlı axtarış verdikdə bir sıra məqamlar ortaya çıxır. Xarici mediada verilən məlumata görə, 1982-ci ildə İsrail Livanın Bekaa vadisində Suriya əsgərləri və fələstinli yaraqlıların mövqelərinə zərbələr endirmək üçün pilotsuz təyyarələrdən istifadə edib. Suriyalıların Sovet İttifaqı tərəfindən təchiz edilmiş çoxsaylı və müasir hava hücumundan müdafiə qoşunları var idi və onlara sovet təlimatçıları tərəfindən məsləhət görüldü. Bununla belə, İsrailin kəşfiyyat və hədəf təyin etmək üçün pilotsuz təyyarələrdən istifadə etməsi Suriyalıların imkanlarını məhdudlaşdırdı. Suriyanın güclü hava hücumundan müdafiəsi sıxışdırıldı.

2002-ci ildə Əfqanıstanda ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin sahib olduğu və idarə etdiyi pilotsuz təyyarə “Əl-Qaidə”nin üçüncü komandiri Məhəmməd Atefi öldürən bir raket atıb. Sonrakı illərdə ABŞ bütün dünyada terrorçuları ovlamaq üçün dronlardan istifadə etməyə başlayıb. 2010-cu ildən 2020-ci ilə qədər ABŞ 14 mindən çox belə hücum həyata keçirib. Ümumiyyətlə isə ABŞ-da son illərə qədər PUA-ların yaxın gələcəkdə güclü hava hücumundan müdafiə sistemləri olan ordulara qarşı mübarizədə təsirli ola biləcəyinə inanmırdılar. ABŞ hərbiçiləri həmçinin Əfqanıstan və İraqda irəli bölmələrə və uzaq postlara atəş açmaq üçün dronlardan istifadə ediblər.

Xarici mediada xüsusi vurğulanır ki, 2020-ci ildə Azərbaycan Türkiyə və İsraildən alınmış pilotsuz uçuş aparatlarından kəşfiyyat, hədəf təyin etmək və əməliyyatların nəticələrini qiymətləndirmək üçün uğurla istifadə edib. Məhz bunun sayəsində Azərbaycan qoşunları ermənilərin malik olduğu kifayət qədər müasir hava hücumundan müdafiə sistemlərini müvəffəqiyyətlə məhv edib, həmçinin erməni zirehli texnikası böyük itkilər verib.

Hətta istifadə olan amerikalı general-leytenant Tomas Şper “Breaking Defense”də

dərc olunmuş məqaləsində deyib ki, Qarabağda Azərbaycanla Ermənistan arasındakı müharibə gələcəyin savaşının necə olacağını anlamağa və görməyə imkan verir. Hazırda ABŞ-dakı “Heritage Foundation” Strateji Tədqiqat İnstitutunun nəzdindəki Milli Müdafiə Mərkəzinə rəhbərlik edən T.Şper Qarabağ savaşında Azərbaycanın qələbəsinin səbəblərindən bəhs edib: “Bakının bu silahlı münaqişədə qələbəsinin əsas səbəbləri arasında Azərbaycanın yüksək texnologiyalı silahlarla yanaşı, zərbələrin endirilməsi barədə qərarı operativ qəbul etməyə imkan verən sistemlərlə eyni vaxtda istifadə oldu. Silah daşıyan PUA-lar onlarla zirehli texnikanın məhv edilməsinə xüsusilə effektiv olmaqla yanaşı, müasir müharibənin ölümcüllüyünü və sürətini, habelə məhəvəmlər sıralamasında gecikmələrin aradan qaldırılmasının zərurətini ön plana çıxardı”, - Şper yazıb.

Blackwater PMC-nin qurucusu, amerikalı Erik Prince, son müsahibəsində dəqiq silahlara milyardlarla dollar sərmayə qoyduqlarını və indi hər 10 yaşlı uşaqda bir silahın olduğunu söyləyib.

O deyib ki, ukraynalılar Azərbaycanın uğurunu təkrarlamağa və “Bayraktar”lardan hücum pilotsuz təyyarələri kimi istifadə etməyə çalış-

şıblar. Ancaq məlum oldu ki, hava hücumundan müdafiə ilə “doymuş” bir cəbhədə artıq bunlar işlək deyil. Buna görə də qalan bölmələr yalnız kəşfiyyat üçün istifadə olunur. Ukraynalılar hələ də Sovet İHA inkişaflarından, məsələn, “Tu-141”dən istifadə edərək onları qanadlı raketlərə çevirirlər. Rusiya ordusunda orta mənzilli (təxminən 100 km) avtomobil kimi uğurlu kamikadze İHA “Lancet” var. Nəticə etibarilə aydın olur ki, təgimda PUA olduqda o, daha effektiv olur və öz ətrafında 10 km-ə qədər məsafədə düşməni vurmağa qadirdir.

Hərbi ekspert Ədalət Verdiyev mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvat”a fikirlərini açıqladı: “Son müharibələrin analizi göstərdi ki, pilotsuz uçuş aparatların rolu getdikcə artmaqdadır. İlon Maskın bu açıqlaması da əsassız deyil. Çünki əvvəlki müharibələrdə pilotlu aviasiya vasitələri əsas zərbə vasitəsi kimi düşmənin dərinliyində olan strateji hədəflərin sıradan çıxarılmasını həyata keçirirdisə, hazırda bu funksiyayı pilotsuz vasitələr həyata keçirir. Həm Ukrayna müharibəsində, həm Azərbaycan-Ermənistan arasında gedən Vətən müharibəsində, həm Suriyada, Li-viyada, Qəzzada baş verən əməliyyatlarda pilotsuz vasitələr düşmənin ərazisinin dərinliyində yerləşən komanda

məntəqələrinin, elektrik və enerji şəbəkələrinin, rabitə qovşaqlarının, körpülərin, digər dövlət inzibati mərkəzlərin sıradan çıxarılmasını artıq pilotsuz vasitələr rahatlıqla həyata keçirə bilir. Digər tərəfdən isə eyni pilotlu qıncı aviasiyanın hazırda pilotsuz versiyaları hazırlanmaqdadır. Bu istiqamətdə işlər Türkiyədə və ABŞ-da kifayət qədər sürətlə davam edir”.

Ekspert əlavə edib ki, Azərbaycanda da aviasiya vasitələrinin ehtiyat hissələrinin hazırlanmasında Türkiyə ilə ortaq layihələr həyata keçirilir: “Azərbaycanda artıq beşinci nəsil qırıclarının ehtiyat hissələrinin

hazırlanmasına başlanılıb. Digər tərəfdən, ABŞ artıq altıncı nəsil, pilotsuz qırıcı vasitənin uçuşlarını həyata keçirir. Türkiyədə isə altıncı nəsil qırıcının hazırlanması üzrə layihəyə başlanılıb. İstənilən halda gələcək müharibələrdə əsas zərbə vasitələri rolunda pilotsuz uçuş aparatların tətbiqini mütləq izləyəcəyik. Bir sözlə, gələcək müharibələrin taleyini PUA-ların imkanları təyin edəcək. Başqa sözlə, kimin pilotsuz vasitələrinin sayı və imkanları daha genişdirsə, müharibədə də həmin tərəf qalib gələcək”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Məsəvat”

İyunun 3-də 4 planeti adi gözle görmək mümkün olacaq

İyunun 3-də “planetlərin paradi” müşahidə olunacaq. Səmadada 7 planet - Venera, Merkuri, Mars, Yupiter, Saturn, Uran və Neptun Günəşdən bir tərəfdə (qərbdə) təxminən 90°-lik bucaq sektorunda yerləşəcək.

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Fizika fakültəsinin Astrofizika kafedrasından APA-ya verilən məlumata görə, bunlardan 4-ü - Venera, Yupiter, Merkuri və Uran 20-30°-lik sektorda olacaq. Yeni iyunun 3-də yalnız 4 planeti adi gözle görmək mümkün olacaq. Saat 02:00-dan başlayaraq Saturn, 03:00-dan Mars, 04:50-dən Günəş doğana qədər şərq tərəfdə üfüqə yaxın Yupiter və Merkuri görünəcək. Uranı adi gözle çox çətinliklə, Merkuri 20 dəqiqə əvvəl - saat 04:20-dən sonra görmək olar. Urandan təxminən 6 dəfə zəif olan Neptunu isə yalnız teleskop vasitəsilə görmək mümkündür. Venera həmin gün Günəşlə eyni zamanda doğduğuna görə müşahidəsi mümkün olmayacaq. Buna oxşar 6 planetin paradi avqust ayının axırları və sentyabrın əvvəllərində də baş verəcək.

Astronomik hadisə olan “planetlərin paradi” bir neçə planetin bir-birinə kifayət qədər yaxın olduğu və Günəşə nisbətən bir tərəfdə şərti cərgədə düzülüşünə deyilir. “Planetlərin paradi” anlayışı elmi mənə daşınır və bu zaman heç bir fiziki hadisə baş vermir.

Planetlərin sayından asılı olaraq paradlar aşağıdakı növlərə bölünür:

- mini parad: 3 planet iştirak edir;
- kiçik parad: 4 planet iştirak edir;
- böyük parad: 5 və ya 6 planet iştirak edir;
- tam parad: bütün planetlər iştirak edirlər. Bu, olduqca nadir haldır. Belə bir hadisə hər 170 ildə bir dəfə müşahidə edilə bilər.

1982-ci il martın 10-da nadir “planetlər paradi” baş vermişdi - bütün 8 planet (Merkuri, Venera, Yer, Mars, Yupiter, Saturn, Uran, Neptun və o zamanlar planet hesab edilən Pluton) Günəşdən bir tərəfə 95°-lik sektorda olmuşdular.

Rusiya Qərbin Ukraynaya verə biləcəyindən qat-qat çox silah istehsal edir. Musavat.com xəbər verir ki, bu sözləri İsveç Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı Mikael Büden Almaniyanın RND portalına müsahibəsində deyib.

Lakin onun fikrincə, nə Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin, nə də Rusiya Federasiyasının Silahlı Qüvvələrinin hazırkı münaqişədə inamlı qələbə qazanmaq üçün kifayət qədər potensialı və imkanları var.

Bununla belə, Büden Rusiyanın hərbi komponentdə hələ də üstünlüyünün olduğunu vurğulayıb: "Putin Rusiya iqtisadiyyatını bizim bacarmayacağımız şəkildə müharibəyə hazırladı. Ruslar hazırda bizim Ukraynaya verə biləcəyimizdən qat-qat artıq silah istehsal edirlər".

İsveç Silahlı Qüvvələrinin Ali Baş Komandanı həmçinin əlavə edib ki, yuxarıda qeyd olunan üstünlük həlledici olmayacaq, ancaq döyüş meydanında vəziyyəti bir az da çətinləşdirəcək: "Deməli, indiki münaqişə hələ uzun müddət davam edəcək. Bu gün cəbhədə vəziyyət dalana dirənib və müharibə sözün əsl mənasında çox uzun müddət davam edəcək".

Büden onu da bildirib ki, buna əsaslanaraq, İsveç hakimiyyəti Ukraynaya təhlükəsizlik və hərbi yardımla bağlı strateji planlarında artıq müvafiq dəyişikliklər edib.

"Reuters" isə iddia edir ki, Rusiya prezidenti Vladimir Putin Ukraynanın hazırkı cəbhə xəttindəki sərhədləri tanıyacağı təqdirdə atəşkəslə bağlı danışıqlara hazırdır. Moskva yumşalır, yoxsa "taym-aut" götürüb təzədən toparlanmaq istəyir? Rusiya müharibədən yorulub?

"Rusiya çətin ki, NATO-ya hücum etsin, çünki o, heç Ukraynanı məğlub edə bilmir".

Bunu **Macarıstanın baş naziri, Rusiyaya loyal münasibətdə olan Viktor Orban** deyib.

"Rusiya qoşunları Ukraynada öz imkanlarının sərhədlərini artıq göstərib. Əgər rusların ukraynalıları bir həmlədə məğlub edəcək qədər gücü olsaydı, artıq bunu edərdilər. Ona görə də Ukraynanı məğlub edə bilməyən Rusiyanın qəfil gəlib bütün Qərb dünyasını udacağını məntiqli saymıram. Bunun baş vermə ehtimalı olduqca aşağıdır", - Orban bildirib.

Onun sözlərinə görə, NATO-nun hərbi potensialı Ukraynanı xeyli üstələyir.

Orban haqlıdır?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz Musavat.com-a açıqlamasında Macarıstan baş nazirini əsasən haqlı hesab edir. Onun fikrincə, bir neçə gün əvvəl Kremldən "Reuters" xəbər agentliyinə servis edilən "Putin sülh istəyir" tezisi və ondan sonra Rusiya prezidentinin Belarusda verdiyi "sülhpərvər" açıqlama da əslində Moskvanın bu savaşın perspektivinə inanmadığından xəbər verirdi: "Bununla belə, Moskva Ukrayna savaşından əliboş qayıtmaq istə-

mir. Hansısa simvolik uğuru göstərib rus xalqına "qələbə çaldıq" demək istəyir. Dərd burasındadır ki, NATO ölkələri Rusiyaya bu şansı da vermək istəmirlər".

Bununla belə, Rusiya-Ukrayna savaşının indiki mərhələsini "hərbi əməliyyatların tıxanması" kimi qiymətləndirən siyasi şərhçi Qərb dövlətlərinin də bu tıxacı aşmaq üçün ciddi sınaqla qarşı-qarşıya qaldığına inanır. Heydər Oğuzun fikrincə, bunun ən bariz örneyi Böyük Britaniyanın baş naziri Rişi Sunakin ötən gün "The Mail" qəzeti üçün qələmə aldığı məqaləsində ifadə olunan fikirlərdir: "O, həmin məqaləsində növbəti dəfə seçkiləri qazanarsa, ölkəsinə məcburi əsgərliyi gətirəcəyini bildirib. Sunak öz qərarnı "Rusiya, İran, Şimali Koreya və Çindən gələn beynəlxalq təhdidlərin artması" ilə əlaqələndirib. Onun təklif etdiyi məcburi hərbi xidmət planı 18 yaşına çatmış hər kəsə şamil ediləcək. Krallığın vətəndaşı adını almış hər kəs ya bir il boyunca Silahlı Qüvvələrdə xidmət edəcək, ya da bu müddət ərzində hər ayın iki həftə sonunda (ildə 25 gün) ictimai faydalı işlə məşğul olacaq. Sunak məqaləsində yazır ki, "hərbi xidmətin məcburi hala gətirilməsinin ağılsızlığından şikayət edənlərə cavabım budur: vətəndaş olmaq tək hüquqlarınızdan istifadə etmək deyil, həm də öhdəliklərinizi yerinə yetirmək deməkdir. Ölkə "gənclər üçün, gənclər isə ölkə üçün daha çox iş görməlidir". Qısası, Ukrayna savaşının ən böyük dəstəkçisi olan rəsmi London məcburi əsgəri xidməti yenidən həyata keçirmək istəyir".

Siyasi şərhçi vurğulayıb ki, Rişi Sunakin rəhbərlik etdiyi hakim Mühafizəkarlar Partiyası bu xidmətə keçişin Böyük Britaniyaya gətirəcəyi maliyyə dəyərini də indidən hesablamağa başlayıb. Partiyanın hesablamalarına görə, ingilis gənclərin məcburi əsgərliyə cəlb edilməsinin maliyyəti ildə 2,5 milyard funt sterlinq (3,2 milyard dollar) olacaq".

Heydər Oğuz xatırladı ki, Böyük Britaniyada növbəti seçkilərə ayyarım qədər az zaman qalıb. Məlumatla görə, seçkilər 4 iyulda keçiriləcək. O halda sual ortaya çıxır: "Böyük Britaniyanın baş naziri növbəti seçkilər ərəfəsində niyə o qədər də populyar olmayan bu addımı atmağa qərar verir? Üstəlik, əsgərlik yaşına çatan gəncləri cəmi 1 illik məcburi hərbi xidmətə çağırmaq və hələ onları ictimai faydalı işə cəlb etmək Londona nə qazandıracaq?"

Siyasi şərhçi Rişi Sudak hökumətinin bu qərarını Ukrayna cəbhəsində meydana çıxan yeni hərbi-strateji vəziyyətlə əlaqələndirib. Onun fikrincə, ötən ilin yay ayların-

Ukrayna müharibəsi uzanacaq - səbəblər...

Rusiya şəhərləri bombalamaqla sakinləri Zelenskinin üzərinə qaldırmaq istəyir, Kiyev RF-nin iqtisadi xətlərini vurur, Qərb isə...

dan etibarən Ukraynanın Rusiya üzərində qələbə qazana biləcəyi böyük müəmmaya çevrildi: "Qərb dövlətlərinin hər cür hərbi dəstəyini alan Ukraynanın 1 il əvvəl başladığı əks-hücum əməliyyatları nəticə vermədi. Hərbi əməliyyatların gedişatında ciddi tıxanma yarandı. Hətta son zamanlar Rusiyanın bir neçə yaşayış yerlərini ələ keçirməsi hərbi üstünlüyün Ukrayna tərəfində olmadığını göstərir. Düzdür, Rusiyanın bu hərbi üstünlüyü də, Viktor Orbanın qeyd etdiyi kimi, müharibənin taleyini həll edəcək səviyyədə deyil. Fəqət Ukraynanın gücü də öz ərazilərini işğaldan xilas edəcək vəziyyətdə görünür. Müharibənin dalana dirəndiyi indiki şəraitdə həm Rusiya, həm də Ukrayna bir-birini tükəndirmə savaşına girib: Rusiya Ukraynanın şəhərlərini bombalayır, narazı saldıqı əhalini Zelenski hakimiyyətinin üstünə qaldırmağa çalışır. Ukrayna isə dron zərbələri ilə Rusiya iqtisadiyyatının qan damarlarını atəşə tutur".

Heydər Oğuzun fikrincə, müharibələr bu şəkildə dalana dirənəndə vəziyyətdən ən yaxşı çıxış yolu atəşkəsə gedib sülh danışıqlarına başlamaqdır: "Dərd burasındadır ki, nə Rusiya, nə də Ukrayna sülh təklifləri ilə razılaşır. Rusiya əldə etdiyi Ukrayna ərazilərini ilhaq etmək istəyir, Ukrayna isə Qərb tərəfdaşlarının köməkliliyi ilə öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmək niyyətindədir. Qərb ölkələrinin isə hərbi potensialı Ukraynanın düşündüyü səviyyədə deyil. Bu zamanadək öz təhlükəsizliyini və müdafiəsini ABŞ-in hərbi qüdrətinə bağlayan Avropa ölkələri hərbi sənaye sahəsini bir tərəfə buraxıb və

uzun illər yaşadığı sosial rifaha öyrəşiblər. İş o yerə çatıb ki, ölkələrin əsas müdafiə potensialı sayılan məcburi hərbi xidməti belə ləğv edib, könüllü qoşun növləri yaratmağa üstünlük veriblər. Nəticədə Avropa dövlətləri Ukraynanı müasir silahlarla təchiz etmək imkanlarını belə itiriblər. Avropanın ən qüdrətli hərbi zavodları faktiki olaraq işini dayandırır və ya profilini dəyişir. Hazırda onları bərpa etmək də uzun zaman ala bilər. Məsələn, Almaniyanın "Rheinmetall" şirkətinin Macarıstanda qurduğu yeni partlayıcı zavodunun 2027-ci ilə qədər fəaliyyət göstərməyəcəyi bildirilir. Eyni sözləri İngiltərə, Fransa kimi sənaye nəhəngləri barədə də demək mümkündür.

Üstəlik, Ukraynaya müasir silahların verilməsi də problemi həll etmir. O texnikaları idarə etmək üçün peşəkar hərbiçilərə lazımdır. Avropa ölkələri isə peşəkar hərbiçilərini Ukraynaya göndərə bilmir. Çünki özü-nün də məhdud sayda olan bu peşəkarlara ehtiyacı var. Qərb dövlətlərinin orduları isə ele qurulub ki, hər əsgərliyə gedən bu texnikaları işlətmək qabiliyyətinə malik olmur. Ona görə ki, əksər Avropa ölkələrində əsgərlik müddəti 1 il və ya 4 ay nəzərdə tutulur. Bu qısa müddət ərzində peşəkarlaşmaq, sadəcə, mümkün deyil. Məsələn, NATO-nun ən böyük hərbi qüdrətlərindən sayılan Böyük Britaniyanın cəmi 183 min əsgəri var. Onların da 33 mini könüllüdür və ehtiyatda saxlanılır. Bu qədər kiçik qüvvə ilə Rusiyanın qarşısına çıxmaq inkansızdır. Danimarka, İsveçrə, Baltıqyanı dövlətlər və s. kimi Avropa ölkələrində vəziyyət isə daha acınacaqlıdır. Almaniya və Fransa kimi nə-

hənglərin də bənzər problemləri var. Bir sözlə, Avropa ölkələri savaşa hazır deyil. Ən pisi isə odur ki, demokratiya ilə idarə olunan bu ölkənin vətəndaşlarına "biz sosial dövlətçilik ənənələrini dayandırır müharibə iqtisadiyyatına gedirik" demək də olmur. Bu etiraf seçkiləri uzudmaqla nəticələnmə bilər".

Heydər Oğuzun fikrincə, bütün bu problemlərə baxmayaraq, NATO ölkələrinin Ukraynanın uduzması ilə razılaşmaq şansları da yoxdur: "Çünki bu, tək Ukraynanın yox, bütün Qərb dövlətlərinin məğlubiyyəti ilə nəticələnə bilər. Rusiyanı yeni işğallara həvəsləndirə bilər. Odur ki, özlərini toparlayana

qədər Ukrayna savaşını davam etdirməyə çalışacaqlar. Avropanın ən böyük problemlərindən biri də ABŞ-in bu qitənin taleyini öz ixtiyarına buraxmaq niyyətindən qaynaqlanır. Çünki Vaşinqton artıq Rusiyanı yox, Çini ən böyük rəqibi kimi görür və Sakit-Hind okeanlarındakı problemlərə odaqlanmaq istəyir. Bununla belə, Rusiya-Ukrayna savaşının tezliklə bitməsinə o da istəmir. Ən azı ona görə ki, bu savaşın bitməsi Çinlə Avropa arasındakı nəqliyyat kommunikasiya əlaqələrinin yenidən canlandırılması ilə nəticələnmə bilər. Bu isə ABŞ üçün ən qorxulu rəydir".

✉ **Əlsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Rusiya "Taliban"ı terror təşkilatları siyahısından çıxara bilər

"Taliban" Rusiya Federasiyasında qadağan olunmuş terror təşkilatları siyahısından çıxarıla bilər. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Rusiya prezidentinin Əfqanıstan üzrə xüsusi nümayəndəsi Zəmir Kabulov bildirib.

Onun sözlərinə görə, Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi və Ədliyyə Nazirliyi prezident Vladimir Putinə məruzə edib ki, "Taliban" Rusiya Federasiyasında qadağan olunmuş terror təşkilatları siyahısından çıxarıla bilər.

Kabulov Rusiyanın "Taliban"a Sankt-Peterburq Beynəlxalq İqtisadiyyat Forumunda iştirak üçün dəvət göndərdiyini də söyləyib.

Xarici agentlər haqqında qanundan dolayı Gürcüstan hökuməti və ABŞ başda olmaqla, Qərbarasında gərginlik davam edir. Vaşinqton həttə rəsmi Tiflisi sanksiyalarla hədələyib. Artıq sənəd layihəsi Konqresə təqdim olunub. Öz növbəsində Gürcüstanın baş naziri İrakli Kobaxidze açıqlama verərək deyib ki, onunla söhbətdə Avropa komissarlarından biri onu Slovakiyanın baş nazirinin höyünatına sui-qəsd nümunəsi ilə qorxudub.

"Gürcüstan belaruslaşacaq, Kremlin Tiflisə vəd verib..." - sensasion iddiaya reaksiyalar

Politoloq Anar Əliyev: "Yaxın aylarda Gürcüstanla Avropa İttifaqı arasında danışıqlarda bu predmetin bazarlığa çıxarılacağını müşahidə edəcəyik"

"Avropa Birliyi (AB) Gürcüstanda "Xarici təsirin şəffaflığı haqqında" qanun layihəsinin qəbulundan çox narahatdır, buna baxmayaraq, ehtiyatlı olmaq və "yumşaq dil"dən istifadə etmək lazımdır".

Bunu isə AB-nin xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Jozep Borrel deyib.

"Xarici agentlər haqqında qanun bizi çox narahat edir. Bu, Gürcüstana Avropa yolunda həqiqətən kömək etmir və biz onlara bunu deyirik. Lakin eyni zamanda onların milli hissələrini incitməmək üçün çox diqqətli olmalıyıq", - Borrel əlavə edib.

Qeyd edək ki, uzun müddətdir müzakirələrə səbəb olan qanun layihəsi mayın 14-də Gürcüstan parlamentində 3-cü oxunuşda qəbul edilib, mayın 18-də isə prezident Salome Zurbixvili qanuna veto qoyub. Vetonu Gürcüstan parlamentinin Hüquq komissiyası 27 mayda müzakirə etməli idi. Əgər vetonu qaldırmaq qərarı verilərsə, qanun yenidən plenar iclasla çıxarılacaq və yenidən təsdiqlənəcək.

Bəs Tiflis-Qərb qarşılıqlı rəftarı nə vaxt və nə ilə bitəcək? Vəziyyətin bu həddə çatmasında Rusiyanın "gizli əli" nə dərəcədə rol oynayır?

"Rusiya bu məsələdə siyasəti "krişə" (örtük - red.) rolunu oynayır və hər şey də buna doğru gedir. Artıq Gürcüstanın belaruslaşdırılmasında danışıqlar olar. Bu, proqnoz deyil, aşkar riskdir və hamı bunu yaxşı başa düşməlidir. Söhbət qətiyyət demokratiya və ya avtokratiyadan getmir, - bütün bunlar proses ətrafında qaldırılan səs-küydür, - söhbət Cənubi Qafqazın təzədən formatlaşdırılmasından gedir".

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bu sözləri Minval.az-a açıqlamasında tanınmış gürcü politoloq Qela Vasadze bildirib. Onun sözlərinə görə, Rusiya "yarım SSRİ" qurmağa can atır və Gürcüstanın da ona tamhüquqlu üzvlüyünü istəyir: "Təbii ki, o zaman ticarət yolları bu gün Rusiya və Belarusdan yan keçdiyi kimi, Gürcüstandan da yan keçəcək".

Fikrini davam edən ekspert ən azından Xarici agentlər haqqında qanunun təsdiqini dayandırmağı və sakitcə seçkiyə getməyi təklif edir: "Bunu etsə, "Gürcü arzusu" partiyası payızda yenə qalib gələcək. Amma görünür,

onları buna məcbur edən başqa səbəblər var. Mən optimist olmaq istərdim. Ancaq gələn ən yaxşısına ümid edək və ən pisinə də hazırlaşaq".

Onun qənaətinə, Gürcüstan hazırda Rusiya üçün həyati əhəmiyyət kəsb edir: "Çünki Moskva Azərbaycanda təsirini tamamilə itirib, Ermənistanla isə itirməkdədir. Gürcüstan isə Cənubi Qafqazda möhkəmlənmək üçün güclü logistika yoludur, həttə Rusiya üçün nəfəslikdir".

Vasadze Moskvanın bunun qarşılığında Tiflisə hansısa vəd verdiyini istisna etmir: "Artıq Abxaziya və qondarma Cənubi Osetiya və Sxinali bölgəsi ilə konfederasiya haqqında ciddi söhbətlər gedir. Yeni Moskva deyir ki, biz sizdən siyasəti "krişə" altında olduğunuzla dair möhkəm zəmanət alan kimi Gürcüstan ərazi bütövlüyünü bəpə edəcək. Onda Cənubi Qafqazı yenidən formatlaşdırmaq lazım gələcək. Gürcüstan-Azərbaycan-Türkiyə üçlüyü Azərbaycan-Ermənistan-Türkiyə üçlüyü kimi görülməyəcək, Gürcüstan isə rus dünyasına qayıdacaq. Bu təhlükə çox böyükdür..."

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, gürcü politoloğun iddiaları inandırıcı deyil. Xüsusən də Gürcüstanın Avropadan tamamilə qopacağı barədə deyilənlər: "Gürcüstanda bu qanunun qəbul olunması daxilə ciddi narazılıqlara, xalq etirazlarına, eyni zamanda Qərb havadarları tərəfindən çox ciddi tənqidlərə məruz qaldı. Bir sıra Avropa gücləri, eləcə də ABŞ bütün mümkün variantlardan istifadə edərək, həttə bir çox

hallarda beynəlxalq hüququn prinsiplərinə zidd olan addımlara getməklə belə, Gürcüstan hakimiyyətini bu qanunun qəbulundan çəkəndirməyə çalışdı. Bu addımı Rusiyanın bölgədə nüfuzunu genişləndirmək, təsir imkanlarını artırmaq, eyni

də etdilər".

Politoloq qeyd etdi ki, bu qanunun qəbulu və tətbiqi ilə bağlı kifayət qədər fərqli baxışlar, fərqli mövqelər mövcuddur: "Bir tərəf iddia edir ki, bu qanun birbaşa Rusiyanın diktəsi ilə qəbul olunub

Gürcüstan həftəsi...

Hüseynbala SƏLİMOV

Bu sətirlər yazılarda artıq deyilmişdi ki, mayın 27-də Gürcüstan parlamenti prezidentin xarici agentlər haqqında qanuna qoyduğu vetonu aradan qaldırmaq üçün iclaslara başlayacaq.

Ona görə də bəlkə də bu yazı işıq üzü görəndə veto artıq tam götürüləcəkdir. Amma bizim üçün əsas bu deyil, ən azı ona görə ki, gürcü hökumətinin bu vaxta qədər verdiyi bəyanatlar, qanunun üç oxunuşda qəbulu onu deməyə əsas verirdi ki, çətin hökumətin qərarı dəyişmiş olsun.

Bir daha deyirik ki, bizim üçün əsas bu deyil, odur ki, hazırda Cənubi Qafqaz uğrunda çox incə savaş gedir. Elə bu sətirləri yazanda hamı Ermənistandakı mitinqlərin də nə ilə nəticələcəyini gözləyirdi. Bir az əvvəl biz bu haqda da yazmışdıq, amma iki detallı nəzərə almaq imkanımız olmamışdı. Bunlardan biri o idi ki, ötən həftənin sonlarında Moskva özünün Ermənistandakı səfirini məsləhətləşmələr üçün geri çağırmışdı. Digər məqam isə bu idi ki, elə ötən həftə keşiş Baqrat İran səfirliyində olmuşdu. Sonuncunun da müəyyən nəticələri ola bilərdi. Təkcə ona görə yox ki, Paşinyan qərbçidir və Ermənistanda qərbpərəst siyasət yürüdür, həm də ona görə ki, Nikol Azərbaycanla anlaşmağa və Bakıya qarşı siyasətini dəyişməyə çalışır ki, bu da Tehranın maraqlarına elə də cavab vermir...

Qərək, gələk Gürcüstan məsələsinə. Maraqlıdır ki, müxtəlif çağırışlar olsa da hələ ki Avropa və xüsusən də ABŞ Tiflisə qarşı hər hansı sanksiya tətbiq etmək niyyətində deyil. ABŞ-ın adından bunu həttə Dövlət Departamenti bəyan etdi. Niyə belə edirlər? Qərbdə düşünürlər ki, Tiflisə qarşı sərt addım onu Rusiyaya qarşı yönəldə bilər, ona görə də çox ehtiyatla hərəkət edirlər.

ABŞ Gürcüstan hökumətini şirnikləndirmək üçün həttə xüsusi yardım paketi də təklif etdi. Amma gəl, belə xəbərlər gəldi ki, guya ilk dəfədir ABŞ silahlı kontingenti Gürcüstanın müstəqilliyinə həsr olunmuş hərbi paradda iştirak etmir - əlbəttə, bu, feyk, yəni yalan informasiya da ola bilər, amma onu çox ciddi informasiya mənbələri yaydılar...

Bütün hallarda həftə Gürcüstan həftəsi ola bilər. Hərçənd bir daha deyirik ki, Ermənistandakı olaylar bundan az maraq kəsb etmir, bəlkə də daha çox maraq kəsb edir. Sonuncu məsələdə çox mühüm detal var. Belə gümanlar var, daha doğrusu, belə fərz edilir ki, revanşist müxalifətin də, keşiş Baqratın da arxasında Kremlin dayanır - əlbəttə, bir daha deyirik ki, əgər bu cür fərziyyələr həqiqəti əks etdirsə! Amma Kremlin bu adamlara nə vəd edib? Sırr deyil ki, Kremlin Paşinyanı ona görə cəzalandırmaq istəyir ki, o, qərbpərəst siyasət yürüdür. Amma erməni müxalifətinin və kilsənin Rusiyadan gözləntiləri tamamilə başqadır, onlar Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının yenidən Kremlin tərəfindən dəstəklənəcəyinə ümid edirlər. Mümkündürmü bu?

Sözsüz ki, Moskva İrəvanla Bakı və Ankara arasında düşmənçiliyin qalmasında maraqlıdır, ona görə ki, onun Ermənistandakı "missiyası" bu düşmənçiliklə bağlıdır. Amma daha Kremlin keçmiş Dağlıq Qarabağı alıb ermənilərə verə bilməz! Doğrudanmı, erməni müxalifəti və kilsəsi bunu anlamır?..

Bir sözlə, Cənubi Qafqazda yenə də geosiyasi küləklər əsir, ən əsası da budur ki, artıq geosiyasi balanslaşdırma dövrü bitib, hamı seçim etməlidir - ya müstəqil siyasət yürütməli, ya da bölgədəki geosiyasi vektorlardan birinin iradəsinə qəbul etməlidir.

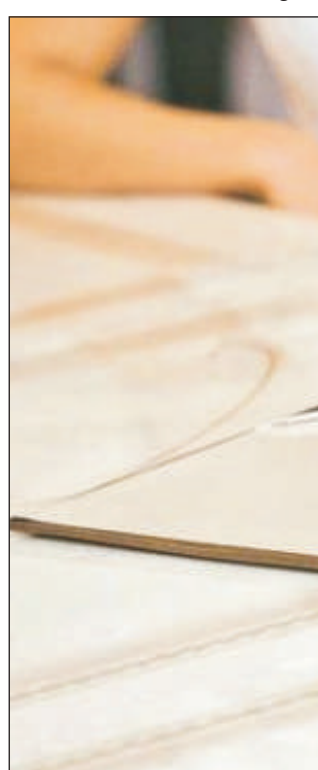
Bir daha deyirik ki, bu sətirləri yazan zaman nə Gürcüstanda, nə də Ermənistanda proseslər başlamamışdı və hər şey yalnız gözlənti şəklində - formasında mövcud idi.

İrəli qaçaraq bunu deyə bilərik: proseslər çox da sürətli şəkildə həllənməyəcəkdir. Gürcüstanda qarşıdan parlament seçkiləri gəlir və odur ki, indiki proseslər hakimiyyət üçün də, müxalifət üçün də bir məşqdır. Ermənistandakı proseslər də sonuncu aşırım deyil, Paşinyanın qarşısında daha bir məsələ var: konstitusiyayı dəyişmək! Elə bu səbəbdən də kilsə və revanşist müxalifət üçün də siyasi spekulasiya predmeti irəlində hələ yetərinəcdir...

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Deputat Bəhruz Məhərrəmov mübahisəsiz boşanma prosesini tam şəkildə qeydiyyat idarələrinə həvalə etməyi təklif edib. O bildirib ki, bir çox hallarda boşanma prosesi özü zorakılığın kökündə dayanan amil olur.

“Ümumiyyətlə, biz mübahisəsiz boşanma prosesini niyə məhkəmələrə həvalə edirik? Mübahisə varsa, başqa məsələ, amma mübahisə yoxdursa, üstəlik, nikah müqaviləsi də varsa, biz Ailə Məcəlləsinin 17-ci maddəsində olduğu kimi, boşanma prosesini tam şəkildə qeydiyyat idarələrinə həvalə edə bilərik. Nikah könüllü ittifaqdır, adam istəmirsə, onun aylarla məhkəmədə sürünməsinə nə gərək var? Barışma ehtimalı varsa, zaten mediasiya prosesində müəyyən olunacaq”, - deputat vurğulayıb.

O həmçinin nikah müqaviləsini icbari formata salmağı təklif edib: “Necə ki, nikahdan öncə tərəfləri icbari tibbi müayinəyə cəlb edirik, eləcə də nikah üçün müraciət edərkən nikah müqaviləsi də aidiyyəti icra orqanına təqdim edilməlidir... Biz bununla birincisi, yersiz məhkəmə çekişmələrinin qarşısını ala bilərik, ikincisi isə boşanma prosesində xüsusən qadınların hüquqları üçün təhdidləri aradan qaldırmış olarıq”.

Bəs nikah müqaviləsinin icbari olması boşanmalara hansı təsiri göstərə bilər? Sırr deyil ki, çox vaxt belə müqavilələr, ümumiyyətlə, bağlanmır. İcbari olarsa, ər və ya arvad üçün, tərəflər üçün hansısa çəkirdirici rol oynaya bilərmə? Qeyd edək ki, son illər məhkəmələrdə baxılan mülki mübahisələrin böyük qismi ailə münacişələrindən qaynaqlanmaqla əmlak xarakterli olur. Bu cür münacişələrin əksəriyyəti əsasən boşanmalar zamanı meydana çıxır. Statistika göstərir ki, Azərbaycanda boşanmaların sayı ilbəil artmaqdadır. Belə olan təqdirdə boşanmadan sonra əmlak bölgüsü və aliment tutulması ilə əlaqədar tərəflər az qala düşməne çevrilirlər.

Azərbaycanın Ailə Məcəlləsində nikaha daxil olanlara bu müqavilənin bağlanması tövsiyə olunur.

Təcrübədə nikaha daxil olan şəxslərin belə bir müqavilə imzalamasına çox nadir hallarda rast gəlinir. Səbəb isə mental dəyərlərdir. Belə ki, tərəflərin evlənməzdən öncə boşanma haqqında düşünərək müqavilə tələb etməsinin bədniyyətlik və utancverici bir hal kimi qəbul edilməsi

Nikah müqaviləsi icbari olsa... - təklifə rəylər

Mehriban Zeynalova: “Düşünmürəm ki, bu, boşanmaların sayını azaldacaq, amma...”

oğlan əmlakı öz əlinə alır və deyir ki, qıza heç nə verməyəcək. Praktikada belə hallara da rast gəlinir.

Beləliklə, hesab etmirəm ki, nikah müqaviləsinin icbari edilməsi boşanmaların sayına təsir edəcək. Əgər icbari edilsə, mütləq şəkildə standartlar olmalı və yaxud tərəflər özləri o şərtləri qoymalıdır ki, boşanmalı olsalar bu prosesi hansı şərtlərlə etmiş olacaqlar.

Məlum olduğu kimi, ölkədə qeyri-rəsmi nikahların sayı xeyli artıb. Fikrimcə, icbari nikah müqaviləsi qeyri-rəsmi nikahların sayını daha da artır-

miş olar. Çünki nikah müqaviləsinin məsuliyyətini götürmək istəməyənlər əksər vaxtda nikaha girməkdən yayınacaq. Ona görə də hansısa təklifi irəli sürəndə bütün bu fəsadları nəzərə almaq lazımdır ki, insanlar nikaha girməyə və nikah müqaviləsi bağlamağa maraqlı olsun və ən əsası nikah davamlı qalsın.

Bəli, tərəfdarıyam ki, nikah müqaviləsi icbari olsun, amma bütün fəsadlar nəzərə alınaraq bu proses həyata keçirilməlidir”.

□ **Xəlida GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

Atasının qətlini sifariş verən oğul tutuldu

2024 -cü ilin yanvar ayında İmişli rayonunda baş vermiş xüsusilə ağır cinayətin üstü açılıb. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Baş Prokurorluq və Daxili İşlər Nazirliyi birgə məlumat yayıb.

Bildirilib ki, həyata keçirilmiş çoxsaylı istintaq və əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində 2024-cü ilin yanvar ayında Fəqan Fərəcovun İmişli rayonunda yaşayan atasının qəsdən öldürülməsini tanıdığı İlkin Hüseynova sifariş verməsi, İlkin Hüseynovun isə cinayəti icra etmək üçün qabaqcadan əlbir olduğu Fariz İsmayılova birlikdə İmişli rayonuna gətməsi, lakin öz iradələrindən asılı olmayan səbəblərdən törədilməsinə hazırlıq gördükləri sifarişlə qəsdən adam öldürmə cinayətini başa çatdırma bilməmələrinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Baş Prokurorluğun İstintaq idarəsində istintaqı aparılan iş üzrə toplanmış sübutlar əsasında Fəqan Fərəcov Cinayət Məcəlləsinin 32.3 (cinayətin təşkilatçısı), 28, 120.2.1 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən adam öldürməyə hazırlıq), 32.3, 28, 120.2.5 (sifarişlə adam öldürməyə hazırlıq) və digər maddələri, İlkin Hüseynov və Fariz İsmayılov isə həmin Məcəllənin 28, 120.2.1, 28, 120.2.5 və digər maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək bəzələrdə müstəntiqin vəsatətləri və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatları əsasında məhkəmə qərarları ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

“Cinayət işi üzrə təqsiri olan bütün şəxslərin müəyyən edilərək məsuliyyətə cəlb olunması təmin ediləcək. Bağlı qalmış cinayət işlərinin açılması daim diqqət mərkəzində saxlanılmaqla, cinayət əməlini törədən şəxslərin ifşa olunaraq məsuliyyətə cəlb olunması istiqamətində aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən mütəmadi olaraq birgə tədbirlər davam etdirilir”, - deyərək məlumatda qeyd olunub.

dir. Əksəriyyət belə düşünür ki, bu müqavilənin imzalanması nikahın daimi olacağına şübhə yaradır. Lakin mütəxəssislər qeyd edir ki, nikah müqaviləsinin bağlanması tərəfləri belə mübahisələrdən sığortalayır və onların gələcək sosial təminatının qarantı kimi çıxış edir.

Müqavilədə tərəflərin bir-birinin gəlirlərində iştirak üsulları, hər birinin ailə xərclərində iştirakı qaydası ilə bağlı hüquq və vəzifələri, nikah pozulduqda hər birinə düşəcək əmlakı və ər-arvadın əmlak münasibətlərinə dair hər hansı başqa müddəa müəyyənləşdirilə bilər.

Əgər nikaha daxil olana qədər müqavilə bağlanılmayıbsa, bu o demək deyil ki, nikaha daxil olduqdan sonra bağlanıla bilməz. Ona görə də gənc ailələr qanunun verdiyi bu imkandan sonra da yararlanıla bilərlər.

Nikah müqaviləsi nikaha daxil olan şəxslər arasında bağlanan, nikah dövründə və (və ya) nikah pozulduqda ər-arvadın əmlak hüquqlarını və vəzifələrini müəyyən edən sazişdir. Bu müqavilə ilə ər-arvad birgə mülkiyyətin qanunla müəyyən olunmuş rejimini dəyişərək, ümumi əmlaka, onun ayrı-ayrı növlərinə və ya ər-arvadın hər birinin əmlakına birgə, paylı və ya ayrıca mülkiyyət rejimi təbiiq edə bilərlər.

Lakin realıqda bu müqavilə, demək olar ki, bağlanmır və nəticədə nikah pozularkən çoxlu sayda problemlərin yaranmasına, bir-birini sevmə cütlüklərin sonradan məhkəmə dəhlizlərində bir-birinə qəzəb və nifrət püskürməsinə gətirib çıxarır.

Ailə qanunvericiliyinə görə, nikah müqaviləsi ər-arvadın mövcud olan və gələcəkdə əldə edəcəkləri əmlaka dair bağlanıla bilər.

Nikah müqaviləsi yazılı formada bağlanır və notariat qaydasında təsdiq olunur. İstənilən vaxt dəyişdirilə və yaxud da pozula bilər.

Müqavilənin dəyişdirilməsi və yaxud da pozulması üçün bunu ər-arvadın qarşılıqlı razılığına bağlayır. Belə razılıq olduqda istənilən vaxt müqavilə dəyişdirilə və ya pozula bilər.

Razılıq olmadıqda isə tərəflərdən birinin iddiasına əsasən məhkəmənin qətnəməsi ilə nikah müqaviləsi dəyişdirilə və ya pozula bilər.

Nikah müqaviləsi tərəflərin hüquq və fəaliyyətini, onların məhkəməyə müraciət etmək hüququnu məhdudlaşdırma bilməz. Nikah müqaviləsi bağlandıqdan sonra heç bir tərəf onun icrasından boyun qaçıra bilməz.

Lakin nikah müqaviləsi tərəflərin razılığı ilə istənilən dövrdə dəyişdirilə, yaxud ləğv edilə bilər və bu razılıq yazılı

formada olmalıdır. Nikah müqaviləsinə xitam verildiyi halda, ər-arvadın müqavilədə nəzərdə tutulan hüquq və vəzifələrinə də xitam verilir.

Mövzu ilə bağlı “Təmiz dünya” Qadınlara Yardım İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalova “Yeni Müsavat”a danışdı: “Hesab etmirəm ki, nikah müqaviləsinin bağlanması icbari edilsə, bu, dərhal boşanmaların qarşısını alacaq.

Əvvəlki nikah müqaviləsi formal bir sənəd idi. Belə ki, tərəflərin özünün hansısa maddələrə əlavə etmək imkanını yox idi. Məsələn, tərəflərdən biri deyər bilməzdi ki, gələcəkdə nə vaxtsa boşansa, uşaqlarla bağlı qərarlar, qeyyumluq məsələsi onun tərəfində olsun və yaxud uşaq onda qalacaq və yaxud da ailəyə gələn gəlirin müəyyən hissəsi onun olmalıdır və sairə.

Həmçinin müəyyən stereotiplər də var idi və əksər kişilər bundan istifadə edib deyirdilər ki, “nikah müqaviləsi nəyə lazımdır, niyə bu kağızı yazırsan, indidən boşanma planı qurursan?” və sairə.

Daha bir məsələ, evlənen şəxslər və ya onların yaxınları ilk vaxtlar bir-birlərinə jest edə bilirlər, amma sonrakı prosesdə bu jestlər münacişələr yarada bilir. Məsələn, olur ki, qızın atası yeni ev alır və evi oğlanın adına qeydiyyatda aldırır, boşanma anında

Futbol üzrə Azərbaycan milli komandasının Albaniya və Qazaxıstan yığmaları ilə keçirəcək leri yoldaşlıq oyunları üçün baş məşqçisi məlum olub. Musavat.com-un məlumatına görə, bu barədə "Sputnik" xəbər yayıb.

Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyası (AFFA) milli komandanın müvəqqəti olaraq yenidən Albaniya (7 iyun) və Qazaxıstan (11 iyun) komandaları ilə yoldaşlıq oyunları zamanı komandaya rəhbərlik edəcək Arif Əsədova həvalə edilməsi barədə qərar qəbul edib.

Bəs Arif Əsədovun millinin daimi məşqçi kimi təsdiqlənməsi mümkündürmü? Buna nə mane olur? Ölkənin futbol ictimaiyyəti, idman mütəxəssisləri bu xüsusa nə düşünürlər?

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı baş məşqçinin kim olmasının önəmini görmür: "Dəfələrlə demişik, Azərbaycan futbolunun problemi "millinin baş məşqçisi kim olsun" deyil. Baş məşqçinin kimliyindən asılı olmayaraq bu millinin heç bir perspektivi yoxdur. AFFA rəhbərliyi ölkə futbolunun əsas problemlərinə köklənməlidir, "millinin baş məşqçisi kim olsun" sualı ilə baş qatmamalıdır. Azərbaycan futbolunda infrastruktur yoxdur. İstər uşaq, istərsə də böyük futbolda. Ölkənin ikinci ən böyük şəhərinin komandası qaçqın həyatı yaşayır. Naxçıvan boyda bölgənin komandası Bakıda məskunlaşıb. Kimə lazımdır belə bölgə komandaları? Bəs onlar niyə Bakıdadır? Ona görə ki, infrastruktur yoxdur. İndi gö-

Futbol millimizizin baş məşqçisi kim olacaq - gözlənti

Natiq Muxtarlı: "Baş məşqçinin kimliyindən asılı olmayaraq bu millinin heç bir perspektivi yoxdur"

rün uşaq futbolunda durum necədir. AFFA rəhbərliyi millini yerli məşqçiyə tapşırımalı, açıq

şəkildə də bəyan etməlidir ki, bu yığmanın heç bir perspektivi yoxdur. Millilərə ayrılan vəsait kəskin şəkildə azaldılmalı-

dır. Bu maliyyə infrastrukturun qurulmasına, uşaq futbolunun inkişafına yönəldilməlidir.

İndiki vaxtda milliyyə əcnəbi məşqçilər gətirib onlara milyonlar vermək xəyanətdir. Azərbaycan futbolunun problemləri bəllidir, onların üstünə getmək, onları həll etmək üçün strategiya müəyyənləşdirmək lazımdır. Millinin baş məşqçisi ilə bağlı manipulyasiya edənlər iş görə bilməyənlər və ya görmək istəməyənlərdir".

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev hesab edir ki, Arif Əsədovun baş məşqçi olma şansları çox aşağıdır: "Arif Əsədov müvəqqəti namizəddir. Yerli məşqçiyə etimad edilsə belə, onun seçilmək şansı yoxdur. Çünki bu müddət ərzində o

özünü hansısa bir tərəfdən müsbət bacarığı, diqqətçəkən üstünlüyü ilə göstərməyib. Sadəcə, De Byaziden qalan adam odur. Sistemə tanıyır. Onu müvəqqəti olaraq bu oyunlara təyin ediblər. Arif Əsədovun baş məşqçi olma ehtimalları çox aşağıdır. Əgər yerli məşqçi olacaqsa, məsələn, Qurban Qurbanov, Samir Abbasov və digərləri ola bilər. Bu şəxslərin şansları daha çoxdur, nəinki Arif Əsədovun. Futbol mütəxəssisləri, ölkə ictimaiyyəti yaxşı bilir ki, Arif Əsədov bu işin öhdəsindən gələ bilməz. Onun əvvəllər də oynadığı futbol müasir futbola yaxın deyildi. Son vaxtlar ortaya qoyduğu işlər də onu göstərir ki, Arif Əsədov bu potensiala malik deyil. Xarici mütəxəssisin baş məşqçi olma ehtimalı daha çox görünür. Əcnəbi mütəxəssislə artıq danışqlar da gedir. Sadəcə, proses bir qədər ləngiyir. Bir sözlə, yeni mütəxəssis əcnəbi olacaq. Slovakiyalı mütəxəssisin adı çəkilir. Almaniya mütəxəssislərindən biri də ola bilər. Məncə, Arif Əsədovun namizədliyi müzakirə olunmur".

□ **Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Yağıntı, külək, toz... - mayda qeyri-sabit havanın səbəbi

Təkcə bu ay 54 dolu hadisəsi qeydə alınıb; **Ənvər Əliyev:** "Cənub-şərq, şərqdən daxil olan hava axınları Azərbaycana xırda toz dənəcikləri gətirir"

FAKTİKİ
HAVA

Bu ilin may ayı əvvəlki illərə nisbətən sərin keçir. Ölkə ərazisində qeyri-sabit, yağıntılı və küləkli hava şəraiti ötən illərin may ayı ilə müqayisədə daha çox müşahidə olunub.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin reisi Nazim Mahmudov mətbuata açıqlamasında bildirib ki, may ayında ildırım-dolu prosesinin miqyası və intensivliyi artıb.

O qeyd edib ki, 2022-ci ilin may ayında 17, ötən ilin may ayında 39 dolu hadisəsi

müşahidə olunduğu halda, bu ilin may ayının bu gününədək 54 dolu hadisəsi qeydə alınıb: "Bunun əsas səbəbi ölkəmizə soyuq hava kütlələrinin daxil olması və mürekkəb sinoptik şəraitlə əlaqədar formalaşan kütlədaxili proseslərdir. Bu ilin 1-20 may tarixlərində ölkənin əksər bölgələrində hava 18 gün yağıntılı olub. Düşən yağıntının miqdarı Balakən-Şəki, Quba-Qusar, Mərkəzi Aran, Lənkəran-Astara bölgəsində, eləcə də Bakıda və Abşer-

ron yarımadasında aylıq normaldan çox olub. Leysan xarakterli intensiv yağışlar nəticəsində çaylarda sululuq kəskin artıb, 8 sel hadisəsi qeydə alınıb. Küləkli günlərin sayı 13 olub. Havanın temperaturu ötən illərlə müqayisədə daha aşağı qeydə alınıb".

Nazim Mahmudovun sözlərinə görə, gözlənilən intensiv yağıntılarla əlaqədar çaylarda sululuğun artacağı, Böyük və Kiçik Qafqazın, Lənkəran-Astara bölgəsinin ərazisindən axan bəzi çaylar-

dan qısamüddətli sel və daşqın keçəcəyi ehtimal olunur.

Son iki gündə isə Bakıda və Abşeronda tozlu hava şəraiti müşahidə olunur. Mayın 26-sı şəhər saatlarında havada tozun miqdarı normaldan 1,3 dəfə artıb. Ətraf Mühitin Çirkənməsinin Monitoring Qrupunun baş mühəndisi Rəna Allahverdiyeva bildirib ki, peyk görüntülərinə əsasən havada müşahidə olunan toz meteoroloji şəraitlə əlaqədar transsərhəd xarakterlidir.

Saat 22:00 radələrində isə havada tozun miqdarı normaldan 3-3.5 dəfə yüksək olub.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin rəsmisi Gülnarə Abbasova bildirib ki, sinoptik şəraitlə əlaqədar olaraq şimal-qərb istiqamətli küləyin təsiri nəticəsində gün ərzində tozun miqdarının tədricən azalacağı gözlənilir.

Göründüyü kimi, may ayı üçün xarakterik olmayan hava müşahidə olunur. Bəs bunun əsas səbəbi nədir?

Coğrafiya İnstitutunun Ekocoğrafiya şöbəsinin müdiri Ənvər Əliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, hava şəraiti normal keçir.

Kür çayının səviyyəsi kəskin artıb

Çaylarda müşahidə olunan faktiki vəziyyət açıqlanıb.

Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin APA-ya verilən xəbəre görə, mayın 26-da qonşu ölkələrin ərazisində Debed çayının hövzəsinə yağın leysan yağış nəticəsində çaydan güclü sel keçib.

Debed çayı Kür çayına töküldüyü üçün, eyni zamanda qonşu Gürcüstan ərazisində Kür çayının hövzəsinə yağın leysan yağışları nəticəsində Kür çayının Tiflis məntəqəsində səviyyəsinin kəskin artması ilə əlaqədar mayın 26-dan başlayaraq Kür-Qıraqlıq məntəqəsində artım müşahidə olunub.

Qeydə alınan ən yüksək səviyyə 27 may saat 7:00-da 628 sm-ə çatmış, saat 9:00-dan etibarən isə çayda suyun səviyyəsi tədricən azalaraq 598 sm olub.

Alim vurğulayıb ki, 200-250 illik dövrdə hava haqqında dəqiq məlumat olmasa da, hər 10-15 ildən bir quraqlıq və yağıntılı dövr başlayır: "Məsələn, 1891, 1911, 1929-1934-cü, 1946-1949-cu illər quraqlıq illəri olub. Quraqlıqdan sonra təbii olaraq yağıntılı dövr gəlir. Əgər yağıntının illik miqdarı 700 mm-dən azdırsa, quraqlıq olur. Yağıntının illik miqdarı 700 mm-dən bir qədər çox olsada isə suvarmaya ehtiyac qalmır. Bu, coğrafi iqlimin qanunauyğunluğudur. Bu il həddən artıq yağıntılı olacaq. Xəzərin səviyyəsinin qalxması da gözlənilir".

O ki qaldı iki gündür müşahidə olunan tozlu hava şəraitinə, Ənvər Əliyev bunun

Azərbaycan ərazisinə daxil olan hava kütlələri ilə bağlı olduğunu qeyd edib: "Azərbaycan ərazisinə 8 növ hava kütləsi daxil olur. Qərbdən gələn hava axınları rütubət, şimaldan gələn isə qar gətirir. Cənub-şərq, şərqdən isə adətən isti hava axını daxil olur ki, bu hava axınları bəzən toz da gətirir. Orta Asiya, Afrikadan daxil olan xırda toz hissəcikləri Broun hərəkətində, yeni qeyri-müəyyən hərəkətdə havada fırlanır və müəyyən zaman keçdikdən sonra yerə düşür. Belə hallar Bakıda çox olur. Ola bilsin ki, tozlu hava şəraiti yağış yağdıqdan sonra bitəcək".

□ **Nigar HƏSƏNLİ, Musavat.com**

ÜSAVAT

Son səhifə

N 92 (8465) 28 may 2024

May

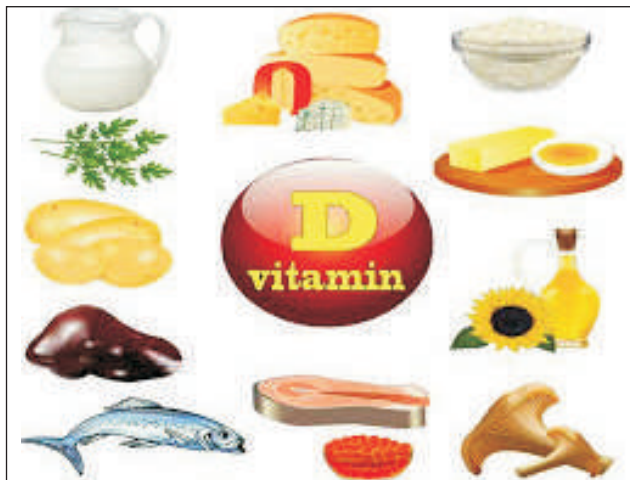

İnternet insanlar üçün faydalı imis

Global araşdırmalar internetin insanlar üçün faydalı olduğunu müəyyənləşdirib. Bununla bağlı 2,4 milyon insanın məlumatları araşdırılıb. Dünya miqyasında aparılan bir araşdırma internetdən istifadənin özünü xoşbəxt və sağlam hiss etməklə çox əlaqəli olduğunu göstərib. İnternetdən istifadənin, ümumiyyətlə, psixi sağlamlığa mənfi təsirlər olduğu düşünülərsə də, bu sahədə aparılan araşdırmalar daha çox sosial media üzərində cəmlənir. Məsələn, keçən il aparılan bir araşdırma sosial mediadan istifadəni azaltmağın depressiya və narahatlıq üçün müsbət olduğunu müəyyən edib. Oksford və Tilburq universitetlərinin tədqiqatçıları tərəfindən aparılan yeni araşdırmada ümumi internetə çıxış və istifadənin təsiri də araşdırılıb. 168 ölkədən 2,4 milyondan çox insanın daxil olduğu araşdırmanı aparən qrupun məlumatına görə, bu, indiyədək aparılan ən böyük tədqiqatdır.

"Technology, Mind and Behaviour" jurnalında dərc edilən araşdırmada 2006-2021-ci illər arasında 15 və daha yuxarı yaşda olan 2,4 milyondan çox insanın məlumatları təhlil edilib. İştirakçılardan internetə çıxış və istifadə haqqında məlumat verməklə yanaşı, həyatdan məmnunluq, sosial həyat, məqsədlər və sosial xoşbəxtlik duyğuları kimi müxtəlif aspektlərdə rifahlarını qiymətləndirmələri istənilib. Gəlir, təhsil səviyyəsi, sağlamlıq və münasibət statusu kimi faktorları nəzərə alan tədqiqatçılar, demək olar ki, 85 faiz hallarda internetə qoşulma ilə rifah hissələri arasında müsbət korrelyasiya müşahidə ediblər. Məqalənin həmmüəllifi professor Andrew Przybylski deyir ki, sübutlar internet qaydalarında nəzərə alınmalıdır: "Onlayn dünyanı gənclər üçün daha təhlükəsiz etmək istəyiriksə, qərəzli yanaşmalar və hər kəsə uyğun olan məsələlərdə başlamaq lazımdır. Fikirlərimizin məlumatlarla dəyişdirilməsinə həqiqətən açıq olmalıyıq".

D vitamininin gündəlik dozasını alda etməyin yolları

Alimlər yaşayış bölgəsindən, ilin vaxtından və insan dərisinin rəngindən asılı olaraq günəşin təsiri altında D vitamininin gündəlik dozasının alınması üçün optimal şərtləri müəyyən ediblər. Araşdırmanın nəticələri "Nutrients" jurnalında dərc olunub. Dəri qatında D vitamininin gündəlik dozası

nın sintez olunması üçün bulud-suz havada, ağ dərilili insanlar günəş altında 3 ilə 15 dəqiqə arasında qalmalıdır, şimal (daha yüksək enlik) bölgələrdə isə günəşin təsir müddəti daha uzun olmalıdır. Tünd dərilili insanlar günəşdə daha uzun müddət qalmalıdır (yüksək enliklərdə təxminən bir saat). Buludlu havada günəş işığına məruz qalma müddəti ekvatorial bölgələrdə təxminən 15, yüksək enliklərdə isə 60%-ə qədər artırılmalıdır.

Modeləşdirmə zamanı elm adamları insanın adı, çox açıq olmayan paltar geyinəcəyini və dik duracağını təxmin ediblər. Tədqiqatın müəllifləri fərdi xüsusiyyətləri və yerli iqlim şəraitini nəzərə almaq üçün fərdi tövsiyələrə ehtiyac olduğunu vurğulayırlar.

İmmuniteti gücləndirir, ürək xəstəliyi riskini azaldır

İstifadə etdiyimiz qidalar sağlamlığımız üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Müxtəlif yemək tərzləri sağlamlıq problemlərini artırır və ya azalda bilər. Xolesterolunuzla bağlı probleminiz varsa, həkimlər tərəfindən tövsiyə olunan bu meyvə səviyyələri aşağı salmağa və iltihabı azaltmağa kömək edə bilər. Bu gün artan problem, tez-tez pis qidalanmadan təsirlənir, ürək-damar xəstəlikləridir. Bu, ürək çatışmazlığı, insult və koronar ürək xəstəliyi daxil olmaqla, ürək və qan dövranı sisteminə təsir edən şərtlərə aiddir.

Ürək-damar sağlamlığınızı yaxşılaşdırmaq üçün qidalanmağınızla mütləq fikr verin. Mütəxəssislər məsləhət görür ki, hər gün çiylək yemək sizdə xolesterolu aradan qaldıra bilər. Çiyləklərdə iltihabı məhdudlaşdırmaq, qan şəkərinə idarə etmək, ürək xəstəliyi, insult, diabet və yüksək xolesterol kimi riskləri azaltmaq, həmçinin immunitet sistemini dəstəkləmək üçün C vitamininin sağlam dozası var. Çiyləyi müxtəlif formada yeyə bilərsiniz. Çiyləklərin üzünə doğranmış qoz-fındıq və balqabaq toxumu əlavə etmək, yeməkdən sonra bütün axşam tox qalmağınıza kömək edəcək əlavə sağlam yağları təmin edir. Xüsusilə də balqabaq toxumlarının ürək sağlamlığını, əhval-ruhiyyəni, enerji səviyyələrini və yuxu keyfiyyətini yaxşılaşdırdığı sübut edilib. Əhval-ruhiyyəni və qan axını yaxşılaşdırən tünd şokoladla da istehlak edilə bilər.

ABŞ-da çiylək süd içən siçanlar quş qripinə yoluxdu

ABŞ-da inəkləri yoluxdurən H5N1 quş qripisi virusu yayılmaqda davam edir. İnfeksiya ciddi narahatlıq doğurur, çünki bəzi hallarda insanlara ötürülür və yeni ciddi epidemiyaya səbəb ola bilər. Məlum olub ki, virus inəklərin südünə keçir və pasteurizasiyadan sonra da qalır. Odur ki, xəstə inəyin çiylək südünü içməklə donuz qripinə yoluxmaq mümkündür. Bu, laboratoriyaya siçanları üzərindəki təcrübə ilə sübut edilib. Xəstə siçanların tükləri tökülsə və hərəkətliyi azalsə da, dörd günlük müşahidə zamanı heç

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanlar oksigensiz 3 dəqiqə, susuz 3 gün və yemək yemədən 3 həftə yaşaya bilər.
- * 2011-ci ildə Yaponiyada baş verən 8,9 ballıq zəlzələ nəticəsində günlərin uzunluğu 1,8 mikro saniyə azalıb.
- * Qarışqalar məcbur qaldıqlarında 2 həftə ərzində suyun altında yaşaya bilərlər.
- * Vakuumda (havasız və cazibə qüvvəsinin olmadığı məkanda) ağıllamaq mümkün deyil. Çünki göz yaşı aşağı doğru hərəkət edə bilmir və gözədən yaş çıxmır.
- * İnsanların omba sümüyü betondan daha möhkəmdir.
- * Ağcaqanad əleyhinə spreylər əslində onların insanlara yaxınlaşmasını əngəlləmir. Sadəcə olaraq, ağcaqanadların hissiyyatını bağlayır və bir növ insanları gizləyir.
- * "Süd yolu" qalaktikasında 400 milyarddan çox ulduz olduğu düşünülür.
- * Bir insan gündə ən azı 500 litr oksigen istifadə edir.
- * Hər gün 275 milyona yaxın yeni ulduz yaranır.
- * Gözlərin hər biri 130 milyondan çox görmə sinir hüceyrəsindən ibarətdir. Hər hüceyrənin içində isə 100 trilyon atom var. Bu rəqəmlər isə ümumilikdə dünyadakı bütün ulduzların sayından daha çoxdur.

Fransada gerizəkəli mer dövlət vəsaitini falçıya xərcələyib

Fransanın cənubunda, Aralıq dənizi sahilində yerləşən Aqd şəhərində qeyri-adi və maraqlı qalmaqal ortaya çıxıb. Yerli falçı qadın Sofiya Martinez və şəhərin meri, keçmiş məxfi xidmət zabiti və polis əməkdaşı Jile Deettore ilə bağlı hadisə şəhər sakinlərini şoka salıb. Hazırda onların hər ikisi məhkəmə istintaqı bitənə qədər həbsdədir. Falçı qadın merin pullarını mənimsəməkdə, merin özü isə korrupsiyada və falçıya vergi ödəyicilərinin külli miqdarda pullarını xərc etməkdə ittiham olunur.

Jile Deettore ölülərlə danışan insan kimi tanınan Sofiya Martinezdən xahiş edib ki, onu mərhum atası ilə əlaqələndirsin, qadın da bunu edib. Seanslar zamanı Martinezin səsi qəfil dəyişərək merin atasının səs tonunu alıb. İddia edilir ki, son dörd il ərzində qadın "bacarıqlarından" istifadə edərək meri şəxsən və telefon vasitəsilə manipulyasiya edib. Mer ölülərin, o cümlədən mələklərin "səslərindən" minlərlə müəmmalı zənglər alıb, həmçinin bu səslərdən bəziləri bələdiyyə sədrini falçıya kömək etməyə çağırıb. İddialara görə, Jile Deettore Martinez və ailəsinin istirahəti, o cümlədən Polineziya və Taylandda dəbdəbəli tətilləri üçün dövlət vəsaitləri hesabına pul ödəyib. Həmçinin "səslər" onu razı salıb ki, falçının ailəsinin bir neçə üzvünü şəhər şurasında işə götürsün, eləcə də onun evini təmir etdirdin. Bələdiyyə başçısı ilə əlaqəsi olan yerli müəssisələr gələcək müqavilələrini itirmək qorxusundan bu işləri pulsuz yerinə yetiriblər. "Bu, cılız bir hekayədir. İnanılmazdır. Çünki siyasətdə bir insan var, bələdiyyə sədri və keçmiş parlament üzvüdür, çox ağıllıdır. Və aydın olur ki, belə bir kişi bir qadın tərəfindən manipulyasiya edilə bilər. Qadın onun zəif nöqtəsini tapıb və bundan öz məqsədləri üçün istifadə edib. O, aldadıldığını etiraf edəndə qədər isə çox vaxt keçdi", - deyərək merin vəkili Jan Mark Darriqeyd bildirib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Məsəvat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500